

Kuzey'in Gerillası

‘Editörden...

PKK'nin çocuklarına bir armağan...

Kuzey Kurdistan'da 80'li ve 90'lı yıllar, kentlerin yeni yeni büyümeye başladığı, asıl nüfusun kırsalda yoğunlaştığı dönemdi. Ezelden kentli, çok kısıtlı bir nüfus dışında herkesin, orada yaşamasalar bile düzenli etkileşimde olduğu bir kırsal yerleşim vardı. Bu dönem aynı zamanda, PKK'nin bir öğrenci hareketinden halk hareketine dönüştüğü dönemdir de. Kadroları Kurdistan'ın her karışını arşınlayıp halkla buluşuyor, uğruna verdikleri savaşın gerçek sahipleriyle bütünleşiyorlardı. Bu buluşmalar yurtsever köylüler için devrimci bir aydınlanmanın başlangıcı sayılabilirdi. Gerillalar köylerin meydanlarında, camilerinde, okullarında ve hatta tek tek evlerde halkla buluşup koyuldukları mücadelenin gerekçelerini anlatıyorlardı. Elbette yalnızca propaganda yapmıyorlardı, zaten bu buluşmaları propaganda diye isimlendirmek de yanlış olur çünkü onlar, aynı zamanda halkın sorunlarına çözümler getiriyor, onlarla birlikte günlük işlerde çalışıyor, köy ahalisi içerisindeki husumetlere salahiyet yolları üretiyorlardı. Bu satırları okuyan birçok kişinin köydeki evinin inşaatında gerillaların emeği vardır. Gerillanın ektiği tohumun ağaca dönmediği köy yoktur Kurdistan'da. Gerilla ve halk arasındaki bu ilişkinin o yıllarda çocukluk ve ilk gençlik yıllarını yaşayanlar için başka bir anlamı da var. Hiç anlamadığı meseleler konuşulurken başı gerillanın dizinde uyuyakalan çocuklar, gerillanın saçını örerken onları hayret dolu sorularla gülümseten küçük kızlar, sanki bin yıllar önce kaybettiği bir büyüğü yeniden gelmiş gibi saygı ve heyecan arasında ne yapacağını bilemeyen ergen oğlanlar için... İşte bu çocuklar için o yıllar, ikinci bir doğum anlamı da taşıyor. Deyim yerindeyse bu kuşak PKK'nin çocuklarıdır. Anıları, anlatıları, kimlikleri ve bugün Kurdistan dağlarında düşmanı ineten kudretleri hep bu dönemden izler taşıyor. Ancak Türk devletinin yine 90'lı yıllarda artan saldırıları sonucu on binlerce köy yakıldı, milyonlarca Kürt göç ettirildi ve o çocukların dünyaya henüz açılan gözlerinin önüne sisten bir perde çekildi. PolitikART olarak 324'üncü sayımızda, bu perdede yırtıp atmaya yeminli gençliğin coşkusuyla gerilla ve yurtsever Kürt köylüsünün arasındaki ilişkiye odaklanıyoruz. Bu sayı, bin bir türlü saldırıyla kuşatılmış Kürt'ün hafızasını tetikleme, anılarını açığa çıkarma amacı ve halk olarak tüm kazanımlarımızı borçlu olduğumuz 'Kuzeyin Gerillası'na naçizane bir teşekkür niyeti taşıyor. 2024 yılının PKK gerillası için zaferlerle dolu geçeceğinden şüphemiz yoktur. Bu yılın başta Kurdistan ve Orta Doğu halkları olmak üzere tüm dünyada onurlu bir yeni yaşamın hep beraber örüleceği bir yıl olması dileğiyle.

PolitikART

İlk gerillalar

1982 Filistin Lübnan Kampında

Revsan DENİZ

Dünya'nın en uzun soluklu halk mücadelelerinden birini veren PKK, bugün dört parça Kurdistan'ın yanı sıra Avrupa, Amerika ve Asya başta olmak üzere tüm kıtalarda takipçi ve temsilcileri olan bir harekete dönüştü. Kürt halkının yüzyılları bulan özgürlük mücadelesi PKK'yle birlikte uluslararası bir boyut kazanıp tüm coğrafyalarda kararlılıkla yürütülen bir mücadeleye halini aldı. Askeri, siyasi, ekonomik, diplomatik, sosyolojik ve daha birçok yönüyle Kürt halkının işgal ve sömürgeciliğe karşı itirazının en büyük silahı olan PKK'nin bu güce erişmesinin en önemli dayanaklarından biri 80'li ve 90'lı yıllarda yaptığı kırsal örgütlemesiydi. PKK, yenilmez bir halk hareketi olabilmek ve sömürgeci devlete karşı devrimci halk savaşını mümkün kılabilmek için dönemin en yoğun nüfus ve irade yoğunluğunu barındıran yoksul, köylü ve işçilerin desteğini alması gerektiğini biliyordu. Bu temelde en önemli örgütlenme sahası olarak kırsalı seçmişti. Dolayısıyla bu yıllarda PKK'ye en yoğun etkileşim ve katılımı da kırsal gerçekleştirdi. Yurtsever Kürt halkının bu gençlik hareketine teveccühünü sağlayan en büyük etken elbette ki PKK'nin ideolojik motivasyonunun halkın özgürlük talepleri olmasıydı. Ancak bu motivasyonu yaymak ve PKK'yi halkın, halkı da PKK'nin vazgeçilmez parçalarına dönüştürebilmek için halkla doğrudan temasın gerekliliği de kaçınılmazdı. Yani burada belirleyici dinamik, PKK gerillasının yurtsever köylülerle kurduğu iletişimdi. Öyleyse ikisi arasındaki bu kopmaz bağ nasıl kuruldu?

O dönem PKK'nin Kuzey Kurdistan'daki örgütlenme çalışmalarında yer alan Ahmet Aktaş, PolitikART için bu soruların yanıtlarını veriyor.

PKK gerillasının devrimci halk savaşını kırsalda başlatmasının tahmin edilebilir birçok nedeni var, ancak sizin o dönemki gerçekçeleriniz neydi?

O dönemde dünya devrimci hareketlerin gerilla savaşı genellikle kırsalda başlıyordu. Şehir gerillası da vardı; İrlanda, İspanya'da, ama sömürge ülkelerinin hemen hemen hepsi Viet-

► “Sadece yaşam ve pratik bütünlüğü değil; halka net olarak şu söyleniyordu: Artık kendimizi biz yöneteceğiz. Buraya bir iki jandarma gelip halkı dayaktan, işkenceden geçiremeyecek. Kendimizi biz yöneteceğiz.”

nam başta olmak üzere gerilla savaşını kırsalda başlattı. Biz de Vietnam'ı esas alarak savaşı kırsalda başlattık. Zaten Kurdistan'ın kırsal coğrafyası savaş için uygundu. Üstelik sömürgeciliğin en fazla baskısını da yaşayan yoksul Kürt köylüleriydi. Savaşı kırsalda başlatmamızın nedeni buydu. Elbette şehir mücadelesi de şehir gerillası da vardı. İlk yıllarda da biraz böyledir. 80'li yıllarda ise tamamıyla kırsala dayanan bir durumumuz sözkonusuydu. Çünkü şehirlere göre kırsal alan daha güvenlidir. Şehirler daha çok devletin güçleri ve organizasyonları tarafından kontrol altındadır. Nitekim de öyle oldu; daha yeni ortaya çıkışıyla birlikte hemen devlet yönelmeye başladı. Antep'te Haki Karer katledildi, ardından Ankara'da tutuklanmalar başladı.

Peki ne oldu da halk kısa sürede ve büyük bir coşkuyla PKK hareketini benimsedi?

Önce şunu belirteyim, 12 Eylül faşist darbesiyle birlikte diğer grup ve örgütlerin hemen hemen hepsi zaten dağıldı. Bir kısmı yakalandı, bir kısmı kaçtı, önderlerinin bir kısmı da şehit düştü. Zaten Kürt Halk Önderi Abdullah Öcalan, “Denizlerin

► “Hareket, yoksul Kürt halkının durumunu, sosyolojisini iyi analiz etmişti. Dolayısıyla örgütlenmede zorluk yaşanmadı. İlk gruplar köylere gidince halk onları kendisinden gördü; yaşamıyla, sözüyle, pratiğiyle...”

Mahirlerin İboların şehadetinden sonra artık tüm yük bizim üzerimize bindi” diyordu. Zaten Ortadoğu'dan çıkan birkaç tane TKP'li vardı, Dev Yol'dan birkaç kişi vardı. Onlardan bir kısmı Avrupa'ya çıktılar, bir kısmı da PKK'ye katıldılar. Özetle, 12 Eylül'den sonra tüm yük hareketin üzerine kaldı.

Sorunuza gelecek olursak, halkın PKK'yle birlikte hareket etmesinin esas nedeni PKK'nin teorisini pratiğiyle uygulamasıydı. Halk buna bakıyordu; iş yapıyorlar mı, yapmıyorlar mı? İlk önce gerilla hareketinin düzeyine ve pratiğine baktılar. O yüzden benimsediler. Halk örgütlerin, önderliklerin durumuna, pratiğine ve ne kadar ciddi olduklarına bakıyordu. Bunu görünce de hareketin yanında daha çok yer aldılar. En önemlisi de bu hareket, yoksul Kürt halkının durumunu, sosyolojisini iyi analiz etmişti. Dolayısıyla örgütlenmede zorluk yaşanmadı. İlk gruplar köylere gidince halk onları kendisinden gördü; yaşamıyla, sözüyle, pratiğiyle... Yaşam tarzına bakarak harekete yanaştı. Halk, bunu esas aldı. Diğer örgütlerle farkı görünce bu hareketin içindeki insanların kendilerine benzediğini gördü. Bu durumdan sonra zaten genç kızlar, genç erkekler harekete, gerillaya katıldı. Sadece gençler değil, yaşlılar da geliyordu. Sadece gerillaya değil; işinde gücünde olan insanlarımız da halk savaşı stratejisine göre yaşamaya başladı. Milis gibi çalıştılar.

Elbette o dönem zindandaki mücadele de direnişte, halkın gerilla ve PKK'yi benimsemesi açısından önemlidir. Bunu atlamamak lazım. Burada PKK militanlarının, Mazlumların Hayrilerin, Kemallerin öncülüğünde gelişen direniş, diğer hareketlerden farkını ortaya koydu. 1980'lerden sonra Diyarbakır Zindan Direnişi halkın bu harekete daha sıkı sarılmasını ve kitleselleşmesini sağladı.

12 Eylül'den sonra kırsal alanın önemi daha belirgin bir şekilde ortaya çıktı. Çünkü korunaklıydı. Türk devleti de bunu görüyordu. 1990'lardan önce ve sonrasında ben oralardaydım. Halk ile yoğun bir temasımız vardı. Toparlarsak, teoriyle pratiğin ortak uyumunu sağlamıştık. Özümüzle sözümüz birdi. Halkımız bunu gördü. Halkın anlayacağı bir dille halka gidiyorduk. Üstten teori kasıyorduk.

Son söylediğinizi destekleyecek somut bir örnek veya bir anınız var mı?

Bir örnek vereyim: Daha tam olarak gerilla savaşı başlamamıştı 12 Eylül geliyor diyordu. Bir grup arkadaş Filistin sahasına gönderilmişti. Eğitim görüp geri gelmeye bile başladılar. Kemal Pir onlardan biriydi. Kemal Pir ile Kanıya Elé diye bir köydeydik. Köyün yaşlıları rahat insanlardı, esprili yönleri çok güçlüydü. Biz başka işlerle uğraşırken, Kemal Pir arkadaş o yaşlı köylülerle saatlerce sohbet ediyordu. Şakalaşıyor, gülüyorlardı. Kemal Pir, bu köyde yaklaşık bir hafta kaldı. İkinci kez gittiğinde yine bir haftaya yakın kaldı. Siverek'in bir köyüydü.

Ben merak ettim; Kemal Pir bu köylülerle ne konuştu? Kürtçe bile bilmiyordu. Kendisine sordum; “Kemal arkadaş sen Kürtçe bilmiyordun köylüler Türkçe bilmiyor” diye sordum. Kemal gülerken, “Ahmet arkadaş bu çok kolaydır. Ben biraz Kürtçe öğrenmişim, onlar da radyolardan ya da askere gidip gelmelerden üç beş kelime Türkçe öğrenmişler. İşte o üç beş kelimeyle benim bildiğim Kürtçeyle onların da bildiği Türkçeyle karıştırıyoruz ve birbirimizle rahatlıkla anlaşıyoruz. Yani merakımızı birbirimize anlatabiliyoruz. Onun için biz çok rahat anlaşıyoruz sen merak etme. Anlaşmazsak, el kol hareketleriyle derdimizi birbirimize anlatırız” diye cevapladı.

► “Tohum atılmış ve o tohum binler, on binler, yüz binler, milyonlar olmuş durumda. Bundan daha mutluluk verici, daha kıvanç duyabileceğimiz bir şey olabilir mi? Artık kimse bu halkı durduramaz.”

Neden bu örneği verdim? Yaşam tarzını göstermek için. Halkçılık, halkı anlamak... Kemal Pir o köylülerle saatlerce konuşarak onları örgütliyordu.

Kemal Pir'in bir gerçeği de şuydu; Filistin'den dönünce çatışmalar başlamıştı. Onlarca arkadaşımız şehit olmuştu. Halktan da şehitler vardı. Kemal Pir gelir gelmez: “Önderlik bize PKK'yi halkla çatıştıran değil; birleştirip devlete karşı direnişe geçmek için hazırlamamız gerektiğini söyledi”

KUK, DDKD ile aramızda çatışmalar vardı; Örgütler arası çatışmalar. İşte o dönem Kemal Pir “bu çatışmaları durdurmadan gitmeyeceğim” dedi. Gerçekten de öyle yaptı. Benim de tanıdıklarım vardı. O çatışmalar durduruldu. O dönem Kemal Pir'in Türk olması nedeniyle hakkında olumsuz şeyler söyleniyordu. Bunu yapan da Kemal Burkay'dı. İsim vererek Kemal Pir'i hedef gösteriyordu.

Bunun önderliksel tercih ve kadro pratiğinin örtüşmesi sonucu mümkün olduğunu söylüyorsunuz yani?

Elbette, önderlikle başladı ve arkadaşlar sayesinde bu hareket halklaştı. Şimdiki kuşaklar için uzak bir tarih gibi görünüyor, ama gerçekler böyle. Önderlik arkadaşları bu şekilde eğittiği için bu ruhla donattığı için arkadaşların da halkla ilişkileri bu temeldeydi. Bu hareket ile birlikte olan önder arkadaşların tümü bu şekildeydi. Zaten bazen küçük olaylar olunca halk hemen geliyor, “biz eski PKK'lileri istiyoruz” diyordu. İşte eski PKK'li dediği, sözü özü bir olan, yani yaşamıyla bir bütün olarak halkla birlikte hareket eden insanlar. Halk o ruhu arıyordu. Bazılarımızda eksiklikler görünce hemen o sözü yapıyorlardı yüzümüze.

Sadece yaşam ve pratik bütünlüğü değil; halka net olarak şu söyleniyordu: Artık kendimizi biz yöneteceğiz. Buraya bir iki jandarma gelip halkı dayaktan, işkenceden geçiremeyecek. Kendimizi biz yöneteceğiz. Savaş geliştikçe, gerillaya katılımlar arttıkça halkın inancı geliyordu. Ondan sonra halk her şeyiyle mücadeleye katıldı zaten.

Nasıl bir katılım?

Fikren ve fiziken. 15 Ağustos'tan sonra artık köylüler gelip bize “Artık Apo bile bıraksa, biz bu hareketi bırakmayacağız. Birkaç koyunumuz vardı sattık, onları kalesnikofa verdik, biz bu devrimi götüreceğiz” diyorlardı. Artık güven oluşturulmuştu. 15 Ağustos öncesi bu zemin oluşturulmuş, zindan direnişleriyle bu işin temeli atılmıştı. Bu işi önderlik hakkıyla yerine getirmişti.

1990'lardan sonra bazı sorunlar çıktı. Köy baskın-

Ahmet AKTAŞ, Ethem AKÇAM ve Haydar KARASUNGUR

ları. Arkadaşlar köylere daha fazla zarar gelmemesi için çok çaba sarf ettiler. Eğer bir çatışma olacaksa bile köylerin içinde değil dışında olmalı. Mümkün merkeze köyleri koruma çabası içerisindeydiler. Ama işin içine devlet girdi ve o büyük göç başladı, milyonlarca insan göç ettirildi. Binlerce köy dağıtıldı. Gerilla teorisinde halk için “balık ve su” örneği verilir. Gerillanın yaşaması için de halk gerekli.

Devlet gerilla ve halk arasındaki bu ilişkiye karşı neler yaptı? Buna karşın siz nasıl bir yol izlediniz?

O yıllarda devlet halk örgütlenmesine karşı koruculuk sistemini hayata geçirdi. Koruculuk sistemi aslında bir ihanet sistemidir. Bunun panzehiri de milisliktir. Dolayısıyla milislik sistemini geliştirmek gerekiyordu ve milis güçler örgütlendi. Milislik basit bir olay değil. Neredeyse gerilla kadar, hatta bazı yerlerde gerilladan daha önemli roller oynuyordu. 15

Ahmet AKTAŞ, Hecî Ebdulkerîm TEMEL, Bişar, 1987

Ağustos'tan sonra Kürdistan'da milis örgütlenmesi de ağırlık kazanmaya başladı. Fakat ilk dönemlerde korucular o kadar aktif değildi; devlet biraz para veriyordu, biraz silah veriyordu. O kadar. Zaten 15 Ağustos eylemi halka bir güven, olumsuz davranış sergilemek isteyenlere de büyük bir korku vermişti. Onun için o silah alanlar çok gizli kalmak istiyordu. Fakat işte milisler vasıtasıyla bunlar öğreniliyordu. Mesela ben şahit oldum, iki köye gidip devletin verdiği silahların hepsini topladık.

Köy koruculuğu ya da ihanete karşı en etkili yöntem milislikti ve biz de en etkili örgütlenmeyi milis sistemiyle yaptık. Yani gündüz işinde gece eylemde olan insanlarla yaptık.

Ahmet AKTAŞ, Haydar Karasungur ve Mahir

Bugünden baktığınızda o süreci nasıl okuyorsunuz? Ödenen bedeller ve halk mücadelesinin geldiği aşama hakkında neler söyleyebilirsiniz?

Tabii o yıllarda devlet halka korkunç baskılar yaptı. Köyler boşaltıldı, yakıldı yıkıldı. 2000'li yılların başına kadar sürdü bu. Aslında o baskıyı şimdilerde farklı bir şekilde gerçekleştiriyor. Yine köyler boşaltma tehdidi altında.

Elbette o yıllarda korku da vardı ama halk yine de geri adım atmıyordu. Kürdistan'da cesaret gelişmişti, yoksul Kürt köylüleri bu mücadeleyi benimsemişti. Canıyla, çocuklarıyla, malıyla bu mücadelenin içinde yer aldı. Zaten öyle olmasaydı bu günlere gelmek mümkün müydü? Bir de tabii gerillalar halkın geçmişten bildiği eşkiyalar gibi değildi; halkın gerillaya güveni çok fazlaydı. Arkadaşlar halkın mülküne, malına, namusuna ve değerlerine büyük bir önem veriyor, saygı gösteriyordu.

Şimdi görüyoruz; devlet cenazelere saldırıyor, mezarlıklara saldırıyor. Yani o kadar ki vahşi ki... Ama işte köyleri yakılan o insanlar, her şeyiyle mezarlarına, çocukların kemiklerine sahip çıkıyorlar. Bunların hepsi o sevgiyi o saygıyı o hürmeti değerlere sahip çıkmayı aslında o gerillanın mücadelesinden o evlerine giden gerillalardan öğrendiler. Eğer bugün bu direniş sürüyorsa, Önderlik 25 yıldır zindanda olmasına rağmen mücadele hala durmadan geliyorsa PKK'nin savaştan, mücadele eden bir halk gerçeğine ulaşmış olmasından kaynaklıdır. Bu halk artık devletten korkmuyor, korkmadığı gibi onunla mücadele de ediyor.

Peki bütün bunları yaşamış, içinde bulunmuş biri olarak geçmişe baktığınızda neler hissediyorsunuz?

Tohum atılmış ve o tohum binler, on binler, yüz binler, milyonlar olmuş durumda. Bundan daha mutluluk verici, daha kıvanç duyabileceğimiz bir şey olabilir mi? Artık kimse bu halkı durduramaz. Halk artık kendi önderleriyle yoldaşlarıyla arkadaşlarıyla gerillaıyla öncülerıyla bir olmuştur. İstedığı kadar baskı istediği kadar işkence uygulansın bence bunların hiçbirini artık durduramaz.

Son olarak bir şey eklemek ister misiniz?

Sonuç itibarıyla bu hareketin mücadele tarihi yarım asra dayandı. Bu artık sadece Kürt hareketi Kürt önderliği olarak kabul görmüyor bunu aşılıyor, diğer halklarda artık kabul etmiyor. Rojava devriminde bu çok daha açık görüldü. Bununla birlikte kadın devrimi çok önemli. Kürdistan'da kadın devrimi gerçekleşti. Bunun öncülüğünü köylerimizdeki kadınlar yaptı ve hala yapıyorlar.

► “İşin içine devlet girdi ve o büyük göç başladı, milyonlarca insan göç ettirildi. Binlerce köy dağıtıldı. Gerilla teorisinde halk için “balık ve su” örneği verilir. Gerillanın yaşaması için de halk gerekli.”

Ahmet Aktaş mücadeleye nasıl katıldı?

10 Ekim 1952'de Mardin'de doğdum. İlkokula köyde başladım. Derik'te bitirdim. Ortaokulu Derik, liseyi de Mardin'de bitirdim. Ankara'da, yükseokulda ekonomi öğrenimi gördüm. 73'te başladım, 77 sonunda bitirdim. Apocularla Ankara'da tanıştım.

Arkadaşlar, "Apo, Siyasal'da okuyor" dedi. Yenimahalle'de kalıyordum. Bir gün Başkan oraya geldi. Biraz konuştuk. Öğretmenlerden etkileniyorduk. Öğrenciydik. Güzel konuşuyorlar, güzel giyiniyorlar, otoriteler... Başkan geldi, konuştuk, gittik. Bizden Fuat adında birisi vardı. Bizim en bilinçlimizdi. Başkan Apo'yu da çağırdık. Tartışmak için. Etrafımızdaki arkadaşlar da geldi. 15 kişi civarındaydık. Bizi çok etkiledi. Kürt meselesinde çok ciddiydiler. Her şeyleri dava içindi. Bu bizi etkiledi ve kendine çekti. 1976'dan itibaren de hareketin içindeyim.

12 Eylül günü Bagok Dağı'ndaydım. Cuntadan bir yıl kadar önce dağlara çıktık. Mahkumluk da vardı, köy çalışmaları da vardı. Şehirlerde çalışma ihtiyacı yoktu. Bir de gerilla savaşı hazırlığı içindeydik.

Ahmet AKTAŞ
ve Mustafa
1985, Rojava

Binevş Agal

Karayılan anlatıyor: Berivan'dan sonra köylü kadınlar katıldı

"Cizre Serhildanı'nı Adil Aslan ve Binevş Agal (Berivan) örgütledi. Bu arkadaşlar 89'da Cizre'de bir devrim yaptılar. Örgütü ilerlettiler, komiteler kurdular, Botan-Cizre ilişkisini kurdular. Hem eylemcilik, hem halkla ilişki, hem de propaganda ile Cizre Serhildanı'nın temelini attılar. Bu nedenle Önderlik Berivan arkadaşın diğer kentleri de örgütlemesi gerektiğini söyledi. Berivan arkadaşın görevi genişledi. Hezex, Batman, Sêrt, Misirc gibi yerlerin tümünde geziyor ve buraları örgütleyordu. Berivan arkadaş, Cizre'de bir evliya gibi oldu. Şehadetinden sonra binlerce insan mezarını ziyaret etti. Berivan'ın mücadelesi köylü kadınların harekete katılımının önünü açtı. Berivan arkadaşın oynadığı rol kadın ordulaşması oldu. O döneme kadar harekete çoğunlukla öğrenci ve akrabalar katılıyordu. Berivan arkadaşın şahadetinin ardından bir devrim oldu. Onun şahadetinin ardından gelişen durumlar toplumsal bir devrime dönüştü. Yüzlerce kişi hareketimize katıldı. Başlangıçta Çiçek, Havva, Sultan, Saadet arkadaşlar var ve elbette tüm bu arkadaşların büyük rolleri var. Fakat Berivan arkadaşın şehadeti kadın ordulaşmasının temelidir. Kadınların kitlesel katılımında Berivan arkadaşın rolü çok büyüktür."

*Koma Rojhilat'ın "Mezrabotan'ım Ez" albümünde yer alan "Şervanên Gelê Me" adlı parçasında Kürt köylülerin PKK gerillasını karşılaması konu edilir.

Yüzüne uzunca baktım heval Metin...

◆ "Köy meydanında konuşma yaptığında onu en çok yaşlılar ve kadınlar dinlerdi. Sanki konuşmasını öncesinden hazırlamış gibiydi. Ama hayır! O an içinden geldiğince konuşurdu. Sesi gür çıkardı hep. İtiraf etmek gerekirse hepimiz onun hayranıydık. Serhed'in el ve ayakları buz kesen soğuklarına aldırış etmeden, hiç durmadan çalıştı. Kimin için? Bizim için. Tee Rojava sınırlarını aşıp gelmişti."

Felekan SERHAT

"Benim de gönlümde Kurdistan yatıyor. Bu yaşımda Kurdistan'ın kurulacağına inansam mavzerimi alır ben de dağa çıkarım"* demiş Serhed halkı, Kurdistan Özgürlük Hareketi gerillalarına... Serhed yolculuğum boyunca bunu düşünüyorum Sîpan'a uzunca bakıp. 'Sîpan Xelatê' stranı dolanıyor dilime. Uzun uzun mırıldandıktan sonra Ağrı Dağı'na varıyorum. Her dağda kanı dökülen, her patikayı aşırıp özgürlüğe koşan kadın ve erkek gerillalar geliyor aklıma. Aracın camından gördüğüm her dağa dokunuyor, Aras Nehri'ne kadar varıyorum.

Aras'ın kıyısına her geldiğimde, çocukluğumdan beri beynimi kemiren "Acaba Heval Metin bu nehrin suyundan geçip köye geldi mi hiç? Bu akan berrak sudan o da içti mi?" sorularını soruyorum bir daha kendime. Bu satırları yazarken 30 yıldan sonra gerilla Metin'den bir haber alacağımdan habersizdim. Çok uzun bir yoldan gelip sevdiklerine kavuşur gibi...

Köylülerden 90'lı yıllara ait gerilla anı ve hikayelerini dinlerken, bir

yandan da Heval Metin'e dair izleri sürmeye devam ettim. Rojava'lı Metin'i hiç görmedim, Kasım 1993'te adımı o koymuş. Ben daha birkaç günlükken gözleri gözlerime değmiş, hatırlamam mümkün değil ama hissediyor insan. İlk ve son karşılaşmamızın olacağını bilmeden, büyümüşüm meğer ben de.

Çocukluğumdan bu yana o gitti ben ardından koştum, her hikâyede ondan bir parça bulup bunları zihnimde birleştiriyordum. 60 yaşlarında, uzun boylu ve mavi gözlü bir anlatıcım Metin'i şöyle tarif etmişti: "Köy meydanında konuşma yaptığında onu en çok yaşlılar ve kadınlar dinlerdi. Sanki konuşmasını öncesinden hazırlamış gibiydi. Ama hayır! O an içinden geldiğince konuşurdu. Sesi gür çıkardı hep. İtiraf etmek gerekirse hepimiz onun hayranıydık. Serhed'in el ve ayakları buz kesen soğuklarına aldırış etmeden, hiç durmadan çalıştı. Kimin için? Bizim için. Tee Rojava sınırlarını aşırıp gelmişti."

Köye her gelişimde tanıdıklardan gerilla anılarını anlatmalarını isterim. Her zamanki gibi lafı dönüp doluşturup Heval Metin'e getiriyorum. Uzun boylu, kocaman siyah gözlü, beyaz tenli ve gür bıyıklıymış. İncecik beline yeşil-grimsi şal doluyormuş. Parmakları uzun, tok bir sesi varmış. Güvenilir, cesur, herkesin derdini kendine dert edinirmiş. Kadınların köyde söz sahibi olması için elinden geleni yapar, erkeklere sürekli Öca-

lan'ın çözümlerinden, tespitlerinden bahsedermiş. Sanırım köyde şu anda kadına yönelik şiddet, baskı ve erken yaşta evlilik olmamasının mimarı gerilla Metin ve arkadaşları.

Kurdistan'da devlet baskısının, köy yakmalarının, faili meçhullerin ve Beyaz Torosların kol gezdiği yıllarda, köy köy halk örgütlenmesini yaparmış. Şehit düştüğünü yıllar önce söylemişlerdi. Şehit düştüğü anı düşününce, canından parça kopuyor insanın. Digor'da Pifik köyünün yakınlarında bir itirafçının devlete teslim olması üzerine dört arkadaşıyla (sayı net değil dört kişi oldukları tahmin ediliyor) pusuya düşürülmüş heval Metin ve şehit düşürülmüş. Devlet onun izini öyle sürmüş ve onun şahsında özgürlük gerillasından öyle nefret ediyormuş ki, şehadetinde bile savaş suçu işlemiş. Evet bu bir savaş ve gerillanın cenazesine karşı suç işlenmiş. Metin'in şehit düştüğü 1994 yılında da işlenmiş bu suç. Şehitlerin cenazeleri, çatışma bölgesinde el konulduktan sonra helikoptere bindirilmiş. Ve Metin'i helikopterden atmışlar. Kurdistan'ın Metin'i, Rojava'lı Metin'i...

Saçları artık ağarmış aynı anlatıcım bu şehadetin tanıklığını anlatırken nefesim kesiliyor, dışarı çıkıyorum. Uzun uzun bakıyorum yine nehre: "Aras'a kim olduğunu, buralara nasıl geldiğini anlattın mı heval Metin?"

Foto: 1991 Digor

İçeri girdiğimde çay demlenmiş, limon ve mewic eşliğinde içilmeye başlanmıştı. Anlatıcılarımın yanına oturdum tek tek anıları dinledim susarak. Her birinin o yılları anlatırken gözleri doluyor, iç çekiyorlar. Kim bilir, belki onlar da benim gibi, birinden izler arıyorlardı. Her gerilla başka birinde derin izler bırakmıştı. Biryar, Bişar, Veysel, Metin ve diğerlerinin adı her geçtiğinde çay boğazımızda yumruk oluyor. Sıcak bir sıvı kütlesi kaynıyor boğazlarda.

O yıllar köyde kadınlar arasında moda haline gelen dikiş makinesi, gerillaya da fayda sağlanmış. Yırtılan veya dikilmesi gereken kıyafetler olunca kadınlar büyük bir mutlulukla işe el atarlar. "Köyde en güzel nevesim ve perdeleri ben dikerdim. Çocukları nişanlı olan kadınlar yanıma gelir, çeyizindeki dikiş işlerini yapmam için benden ricada bulunurlardı. Bir gün babam beni yanına çağırdı. Elinde bir torba vardı sımşık tutuyordu. Torbanın içindeki elbiselerin yırtıklarını, söküklerini gizlice dikmemi istedi. O sıra gerillaların kıyafetleri olduğunu anladım. Gaz lambası önünde bir torba dolusu kıyafeti diktim. Babam bazen her hafta bazen de ayda bir arkadaşların kıyafetlerini getirir ben onlara bir faydam dokunuyor diye her iğne sesinde mutlu oluyordum."

Bölgede Metin adlı başka bir gerillanın daha olduğunu hatırlıyorum. Çocukluğumda hep anlatırlardı onu da. Yıl net olmasa da "1992 veya 93" diye anlatılıyordu. Buğday tenli, uzun boylu, kilolu biriymiş. Digorluymuş. Harekete yeni katılmış ve eğitimi sürüyormuş. Bir gün devlet, gerillanın Digor'a yakın bir köyde olduğu ihbarını aldıktan sonra baskın düzenlemiş ve çatışma çıkmış. Bacağında yaralandığı için çok kan kaybetmiş. Elinde silahıyla arkadaşlarının yanına ulaşmaya çalışmış ama düşman her yeri sarıp, gerilla grubunu kuşatmaya almış. Yaralı bacağıyla yürüyemeyen

Metin, düşmanın eline geçmemek için üzerindeki el bombasını patlatmış. Onun da cenazesine işkence edildiği ve panzerin arkasında sürüklediği söyleniyor. Digorlu Metin'in annesini 2010'lu yılların başında bir gerilla için kurulan taziye çadırında görmüştüm. Örgülü beyaz yelege ve beyaz tülbentiyle ağıt yakıyordu...

Bir kış akşamı, köy evindeki bir şevbêrkte isimlerin ve anıların hafızamızı dirilttiği, bizi değerlerimize sımşık bağladığı zamanlara yolculuk ederken, Rojavalı Metin'in adımı koyduğu 'o anı' anlatıldılar. O anı dinlediğimde "İsim koyucularımız aynı zamanda hikayemizin yazıcısı mı?" diye soruyorum kendime.

"Amcan gerillaya katılmıştı. Senin dünyaya gelişine yakın bir zamana denk geldiği için kimse bebeğe bir isim koyalım diye düşünemez haldeydi. Tabi tek neden bu değildi. O yaz Digor'daki yürüyüşte 17 kişi katledilmiş yüzlerce kişi yaralanmıştı. Katledilenlerin hepsi tanıdık köyledendi, akraba sayılırdı. Bizim köyden de genç bir kadın katledildi, yaralıları da çoktu. Oylar üst üste gelmişti. Bir akşam dışarıda babamın evine giden eşimi beklerken karanlıkta biri bana doğru geldi. Önce ürperdim ama baktım heval Metin. Gülümsedi, 'Kimi bekliyorsun?' diye sordu. Cevabını verdikten sonra sizin eve gideceğini söyledi ve kendisine eşlik etmemi istedi. Size gittik, odanın ortasına dikilen ahşap kirişlere (hustîn) ipler bağlayıp sana beşik yapmışlardı. Nenenle, amcanın gerillaya katılımını konuştu. Nenen gözyaşlarını tutamayınca 'Ben de bir annenin tek oğluyum. Altı kız kardeşim var, annemin tek oğluydum. Rojava'dan buraya geldim. Onlarca şehir geldim, dağ gezdim, patika yürüdüm. Ama buradayım karşında. Ne için? Senin ve halkın özgürlüğü için' dedi heval Metin. Sustu sonra. Sana yaklaşip alnından öptü,

'Ne kadar güzel bebek. Ne zaman doğdu, adı ne?' diye sordu. Cevaplarını aldıktan sonra, tekrar gülümseyerek 'Olur mu öyle şey, ona bizim oralardan bir isim koyalım' dedi ve adını koydu."

Eve döndüm. Rüzgârın kulakları sağır eden sesi cama çarpıyor, bu ses eşliğinde haber kanallarından ülkenin siyasi gündemine odaklanmaya çalışıyordum. Hiç beklemediğim bir yerden bir telefon geldi. Müjdesini isteyip heval Metin'in de aralarında olduğu bir fotoğrafı gösterdi. Serhed'in ilk gerillalarından Bişar Serhed, bana Metin'in bir fotosunu ulaştırdı. Müjdelere ulaştırılan fotoğrafta Metin'in yüzü artık netti. Adı Salman. Hesekeîli.

Metin'e veda...

Fotoğrafını gözleri gözlerine dokunan, seninle konuşan, dağlara olan sevdana tanıklık edenlere gösterdim. Kimisi öpüyordu fotoğrafı, kimisi inanmayıp bir daha bakıyordu. Yıllarca içinde biriken özlemin yerini sevinç gözyaşları aldı. "En azından Şehit Metin'in bir fotoğrafını gördük, bu mutluluk bir ömür yeter bize" dediler. Yüzüne uzunca baktım heval Metin... Zihnimde çizdiğim gözlerin, ellerin, saçların, vücudun fotoğraf karesiyle aynıydı. Sanırım en çok buna sevindim ve şaşırımdım. Çocukluk özlemim artık tam karşımdaydı. Kafamdaki soruların yanıtları birer birer netleşti; Aras'ın suyundan içtin, karlı yolları yürüdü, uzanıp uçsuz bucaksız gökyüzünde yıldızları saydın ve karın ayak seslerini dinledin. Artık geçtiğin her yolda, yürüdüğün her dağda ve karın her ayak sesinde seni anacağım. Nehrin kenarına her koştuğumda senin için kana kana içeceğim.

**Kurdistan özgürlük mücadelesine
46 yılını veren Bişar Serhed'in
gazetemize verdiği röportajdan alınmıştır.*

◆ Hiç beklemediğim bir yerden bir telefon geldi. Müjdesini isteyip heval Metin'in de aralarında olduğu bir fotoğrafı gösterdi. Serhed'in ilk gerillalarından Bişar Serhed, bana Metin'in bir fotosunu ulaştırdı. Müjdelere ulaştırılan fotoğrafta Metin'in yüzü artık netti. Adı Salman. Hesekeîli.

Zendora'nın savaşçı kadınları

Zendora dağı etekleri ve Habur'un kenarları, kadın gerillaların kahramanlığına, savaşçılık yeteneğine, tüm zamanlarıyla şahittir. Burada yaratılan gerilla deneyimlerini hatırladıkça, efsaneleşmiş kişiliklerin çekiciliğinde maneviyatım güçleniyor, huzura kavuşuyorum. Her yer kadın gerillaların anılarıyla dolu.

Bu yazı, Şehit Helin Murat tarafından 2014 yılında kaleme alınmıştır.

İyiler böylelikle. İşte Zendora Dağı, ana tanrıça kültürünün geliştirdiği bu muazzam yaşama tanıklık ediyor. Şimdilerde, Habur'un kenarında uzayıp giden nice köyün üzerini toprak örtmüştü. Köy mezarları oluşmuş burada. Dikkatli bakınca buradaki matemati anlamak mümkün. Zendora Dağı bu harabelere yukarıdan acıyla bakmakta. Zendora yüksek ve asidir ama yükü ağırdır. Hem de çok...

Zendora'nın hikayeleri

Zendora Dağı'nın eteklerine baktıkça, güzel arazisinde yürüdükçe, 1995-96 yıllarında orada üslenmiş, YAJK'a (Yekitiya Azadiya Jinên Kurdistan) bağlı bağımsız kadın bölüğü aklıma gelir hep. Sınır hattında yoğun bir pratik içinde olan bu bölük hakkında öyle çok şey duydum ki... Zendora'nın bu savaşçı kadınlarının hikâyeleri çok ünlüdür. Zendora, kadın gerillalara kucaklarını her zaman açmış. Kadın özgürlük savaşçıları da bu kucaklamaya cevap vermiş, savaşçılık kabiliyetlerini büyük bir çabayla geliştirmiş. Kendilerini çok yönlü geliştirdikleri, iradelerinden güç olarak savaşta öncü oldukları açık. İş birlikçi, ihanetçi Kürtlüğü temsil eden KDP güçleriyle yaşanan savaşta ön cephede yer aldılar. Yine faşist Türk ordusunun saldırılarına karşı büyük bir direniş gösterip erkek egemen zihniyete karşı özgür kadın çizgisinin mücadelesini verdiler.

1995 yılının Mart ayında, Metina'da kuruluşu yapılan YAJK'ın kongresinden sonra, bağımsız kadın bö-

Kaşura sınır hattına her gittiğimde, geçmiş ile şimdi arasındaki bir serüvene dalıyorum. Yağmur gibi düşünceler damlıyor beynime. Sınır hattının sunduğu farklı yaşam örnekleri epey ilgi çekici. Sınır ticareti yapan kaçakçılar, zoma çıkması şivanlar, arazinin derinliklerindeki ağaç kovuklarında bal arayan arıcılar, çeşitli şifalı otların peşine düşmüş toplayıcı kadın ve erkekler, atlarla dolaşan ve seyislik yapan genç erkekler, celep denilen hayvan tüccarları, kekkik avcıları, mazi toplayıcıları ve daha nice insan manzaraları... Geleneksel Kürt kıyafetleri içinde, sınırın her iki tarafındaki akrabaları ile aynı kültürden gelen bu insanların otantik özellikleri belirgindir. Kendilerine özgü bir dünyaları vardır. Yaşamın zorlukları karşısında ayakta kalma mücadelesi veren ve sıfır noktada yaşayanlar olarak özünde sınırları tanımayan insanlardır bu yöredeki köylüler...

Sınırın gizemleri

Sınır hatlarının birçok gizemini bağrında taşıyan bu mekânın farklı bir yaşam örneği de buradaki varlığı uzun yıllara dayanan gerilladır. Gerilla buradaki yaşama damgasını vurmuştur. Kürdistan gerillası; Kürt halkını parçalama, kölelik, gericilik ve sömürü temelinde çizilen bu yapay sınırları ve anlamlarını yıktıkça sevgi ve saygı kaynağı olmuştur. Sınırları yerle bir ettikçe halkın gönlünde taht kurmuştur. Sınırları aşmak, hep büyük özgürlük patlamasına yol açmıştır.

Sağlam bir gerilla üssü olarak bilinen bu yerlerde yaşam bir başkadır. Olağanüstü yaşam örneklerinin anıları çok canlıdır hâlâ. İmkânsız denilen o kadar çok şey başarmış ki buralarda... Özellikle Zendora Dağı etekleri ve Habur'un kenarları, kadın gerillaların kahramanlığına, savaşçılık yeteneğine, tüm zamanlarıyla şahittir. Burada yaratılan gerilla deneyimlerini hatırladıkça, efsaneleşmiş kişiliklerin çekiciliğinde maneviyatım güçleniyor, huzura kavuşuyorum. Her yer kadın

gerillaların anılarıyla dolu.

İnsan burada kadın gerillaların tarihe iz bırakan geçmişlerini görüyor ve kendini hep huzurlu ve mutlu hissediyor. Kaşura'da, Zendora Dağı eteklerinde 95 yılında gerillacılık yapmış Zin yoldaş da "Kadınlar olarak Kaşura'da nedense hep kendimizi huzurlu ve mutlu hissettik" deyince, aynı duyguları yaşadığımız için sevinmişim. Özgürlük için savaşan kadın gerillaların yoğun emek ve yiğitliklerine şahit olunan bu mekânlarda anlamlı duygular yaşamamak, ortak değerleri tazelememek mümkün değil.

Zendora Dağı...

Kaşura'da bulunan Zendora Dağı bana gizemli geliyor hep... Zendora... Güzel bir isim. Kulağa hoş geliyor. Tarihten süzülüp gelmiş, duru ve çekici bir anlam taşıdığı hissiyatı veren bir isim aynı zamanda. Zendora ismi üzerine çok kafa yordum. Keşfedilmeyi bekliyor sanki. Habur'un gürül gürül akışını her daim bıkıp usanmadan seyrediyor. Habur'a yukarıdan bakan, başını göklere doğru dimdik uzatmış, Girê Berana'nın karşısında duran bu yüksek dağ, 1983 yılının baharından beri gerillaya mesken olmuş dağlardan biri. Özgürlük savaşçısı kadınların tüm yeteneklerini gösterdikleri bir mekân aynı zamanda. Kadınlarla Zendora Dağı'nın geçmişe dayanan bir dostlukları var.

İsmi Tevrat'ta da geçen Habur suyu, geçtiği her yere bereket akıtıyor. Zendora Dağı, ayağının altındaki bu güzelliklere ve verimli topraklara gururla bakıyor hep. Bereketli Habur ile gururlu Zendora Dağı'nın yakınlığı, iyi bir gözlemcinin dikkatini çekiyor hemen. Zendora sanki gözünü alamıyor Habur'dan. Böyle bir hissiyat uyanıyor insanda. Hatta tarihî tabletlerin birinde, deniz tanrıçası olarak tanınan Ana Tanrıça Timat'ın bir ismi de Habur Ana olarak yazılmış. Habur'un, aktığı yerleri neden bir cennete çevirdiği, berekete boğduğu daha iyi anlaşıl-

üklerinin oluşturulması çalışması yapılmıştır. Önce Şehit Rûken Silopî arkadaşın bölük komutanı olduğu hareket halindeki bu kadın birliğine, aynı yılın sonbaharında Şehit Azime arkadaş (Zehra Okçu) komutanlık yaptı. Azime yoldaş bu süreçte YAJK'a bağlı kadın birliklerinin oluşturulmasına önemli katkılarda bulunmuş, kadın ordulaşma tarihimizdeki yerini almıştır.

İsmi daha çok Azime arkadaşın bölüğü olarak tanıdığımız YAJK'a bağlı bu hareketli kadın birliğinin o dönemki pratiğinin ayrıntılı incelenmesi, kadın ordulaşma tarihimize mal edilmesi ve özgürlük savaşçısı kadınların hikâyelerinin edebî alanda yer bulması büyük önem arz ediyor.

Rûken arkadaşın bölüğü...

1. YAJK kongresinin son gününde "Çelik Operasyonu" başlayınca kongrenin yapıldığı şikefte hummalı bir hareketlilik oluşur. Hızlı bir biçimde, savaşa göre düzenleme ve mevzilenme yapılır. Günlerce süren şiddetli çatışmalardan sonra operasyon, geri çekilmeyle sonuçlanır ve kadın kongresinin almış olduğu karar gereği YAJK'a bağlı kadın bölüğünün kuruluşuna gidilir. Rûken Silopî arkadaş bu bölüğün komutanı olarak Kaşura hattında, Zendora'nın eteklerinde mevzilendirilir. Nisan ayının sonunda örgütlenen bu bölük, yıl sonuna kadar yoğun bir pratik içinde çalışır.

Rûken arkadaş Silopîlidir. Savaşçıydı ve eyleme girmekten hiçbir zaman geri durmadı. 97 yılında KDP ile olan savaş sürecinde, Begulke eyleminde şehit düştü. Zendora'nın eteklerinde üslenen bölük 35-40 arkadaştan oluşuyordu. Bölük istekli, girişken ve tecrübeli ya da tecrübe kazanmaya açık olan arkadaşların bölüğüydü. Kendilerine son derece güvenen, atik, girişken bu arkadaşlar askerî, örgütsel, eğitimsel ve pratiksel tüm çalışmaları kendi güçleriyle örgütlendi. Kadınlar kendi akıl ve iradeleri ile gelişip güçlerini açığa çıkardıkça, özgürlük tutkuları da o derece sağlamlaştı.

Rûken arkadaşın bölüğündeki her bir kadın kendilerine verilen misyonun, görevin ve sorumlulukların farkında olarak savaşa en önde katılma iddiasıyla yola çıktı. YAJK'ın bir bölüğü olarak Kaşura sınır hattında savaşa katılmak onlarda büyük bir heyecan ve coşku yaratıyordu. Kadının özgürlük bilinci, öz iradesi ve örgütlü ordu gücüne dayalı bu kadın bölüğümüzün pratiğinin sonuçları da son derece çarpıcı oldu. Kadın yoldaşların hem yaşamda hem savaşta gösterdikleri bu güçlü duruşları, oldukça saygın ve dikkat çeken bir pratikle sonuçlandı. Rûken arkadaşın bölüğünün başarılı pratiği, o günlerde çok konuşulan bir deneyim oldu. Bizler bugün bile hâlâ o bölükten bahsediyoruz. YAJK kongresinden doğan bu kadın örgütlenmesi, kadınların ordu gücüne kavuşmasının neler yaratabileceğinin en iyi örneklerinden biri.

Begova kuşatması

Habur suyundan Kesta, Tepê Azad, Hiror, Orê, Derarê, Boxaza Şener'e kadar saf tutmuş bu bölük, sınırın stratejik bir yerinde mevzilenir. Güney savaş adıyla tanımladığımız, 95 yılının Ağustos ayında ihanetçi KDP'ye karşı başlatılan hamlede, Zendora eteklerindeki bu kadın bölüğü aktif yer alır. Begova kuşatmasına en önde katılım sağlar. Habur suyunu geçerek Begova içlerine girmeyi başaran saldırı grubunun manga komutanlarından Koçerî arkadaş, bu eylem sırasında şehit düşer. Zendora Dağı yiğit ve asi savaşçılığıyla bilinen Şehit Koçerîlerin toprağa düşükleri Habur kıyılarına bugün de vakarla ve dirayetle bakmaktadır.

Zendora'daki bu kadın bölüğümüz, askerî eylemlerin yanı sıra Girê Berana'daki arkadaşlara ihtiyaç olduğunda erzak aktarımı yapar. Betkar'ın sık ormanlıklarına, bir grup kadın arkadaş ya katır sırtında ya da kendileri sırtlayarak erzak götürür. Sınır

karakolları ve korucu köylerinin olduğu bu yerlerde sırta veya katırlarla ağır yükler taşımak, her gün eyleme gider gibi tehlikeli, pusulu arazilerden geçmeyi gerektirir. Kadın yoldaşlarımız sınır hattında çoğu zaman düşmanla burun buruna gelerek, büyük bir dikkat ve disiplinle görevlerini başarırlar. Bölüğün lojistik ve erzak çalışmalarında hiçbir kadın arkadaş pusuya düşmez, en küçük bir zarar bile görmeden görevlerini başarılı bir şekilde yerine getirir.

Zin arkadaş...

Yine o yıl, bu bölüğümüzün yürütmüş olduğu görevlerden biri de Botan'dan gelen yaralı arkadaşların karşılanıp Güney'e aktarılmasında, sınır kuryeleri olarak yer almaktır. Yaralı yoldaşları dikkatli ama hızlı bir biçimde, büyük bir özveriyle taşımamızın zorlu bir görev olduğu açıktır. O dönem bu bölükte savaşçı olarak yer alan Zin arkadaş, yaralı arkadaşları karşılamalarını şöyle anlatıyordu: "Arkadaşlar geldiklerinde yara bere içindeydiler. Onları taşımak için kendi ellerimizle ağaçlardan sedyeler yapıyorduk. Sedyenin altına girerek yaralıları omuzumuzda taşıyorduk. Yaralı arkadaşın durumu ağırsa iki gecede, hafifse bir gecelik bir yürüyüşle Metina'daki hastanemize aktarabiliyorduk. Havanın sıcaklığı yaralı arkadaşların taşınmasını zorlaştırıyordu. Gündüz hareket edemediğimiz için taşıma işini gece yapıyorduk. Yol iki gece sürecekse gündüzleri arazinin uygun yerlerinde saklanıyorduk. Yanımızda su mataraları, ekme, tuz ve şeker bulunduruyorduk. Zaten bunların dışında da erzakımız yoktu. Manga ya da takım olarak yaralıları taşıyorduk. KDP peşmergeleriyle çatışmaların yoğun olduğu bir dönemdi. Çok dikkatli bir biçimde hareket ediyorduk. Yolda birçok aksilikle karşı karşıya kalsak da yaralı arkadaşları daha güvenli yerdeki hastanemize aktarabiliyorduk."

Zin arkadaş o dönemi yeniden yaşıyormuş gibi konuşuyor, konuşurken de siyah gözleri ışıl ışıl parlıyordu. Kendinden emin ve gururla anlatıyordu o günleri.

"İşin ilginç yanı, o yaz taşıdığımız yaralıların hemen hepsi erkek arkadaşlardı. Tesadüf olsa gerek. Kadın arkadaşlar istekli, cesur ve iradeli bir biçimde, o zor koşullarda, saatlerce erkek arkadaşları omuzlarında taşıyorlardı. Kadınların iradeli, cesur duruşları ve yoldaşlığa olan bağlılıkları yaralı arkadaşların moralini daha artırıyordu. Yolda hiçbir arkadaş şehit düşmedi. Erkek arkadaşlar, onları taşıyan kadınlarla hayranlıkla yaklaşıyordu. Birçoğu kendilerini karşılamaya gelenlerin kadın arkadaşlar olduğunu bilmiyordu. Hatta geçmişte kadına gösterilen eksik ve yanlış yaklaşımlarından dolayı birçoğu utanç duyuyor, pişmanlık yaşıyordu."

Evet, Zendora eteklerinde, Kaşura sınır hattında hareket eden bu savaşçı kadınların her günü bir roman

gibi geçti. Büyük zorluklar karşısında inanılmaz bir irade gösterilmiş, muhteşem bir kadın yoldaşlığı yaşanmıştı. Güçlü savaşçılık ve komuta özellikleri edinmenin yeri olan bu bölükte, Şehit Koçerî ve Şehit Sorxwin arkadaşlar da yer aldı. Şehit Koçerî arkadaş, güçlü kişiliği ve etkin katılımıyla, hakkında eser vererek ancak yansıtılabilecek bir yoldaşımızdır. Efsaneler yaratan, eylem ve pratikleriyle sevgi ve saygının kaynağı olmayı başarabilen bu kadın yoldaşlardan büyük moral alıyoruz ve ben bugün, birçoğu şehit düşen bu arkadaşların yüce anıları önünde saygıyla eğiliyorum. Artık Zendora Dağı, bir kadın dağı olarak sonsuza dek mücadelemizde yerini alacaktır.

Şehit Azime...

YAJK'ın kuruluş kongresinin yapıldığı şikefte Şehit Azime arkadaş (Zehra Okçu), Önderlik sahasından yeni gelmiş biri olarak heyecanla doludur. Önderliğin "akıllı, zeki kadınlardan biri" olarak tanımladığı Azime arkadaş, kadın kongresi üzerine yoğun ilgiyle dikkat çekmektedir. İddialı ve katılımcı bir duruşu vardır. Önderlik sahasındayken kadın kongresinin hazırlık çalışmalarında ve yoğunlaşma guruplarında yer almıştır. Önderlikle birçok kez diyalog kurmuştur. Savaş ve kadın, yaşam ve kadın, örgüt ve kadın, kadın militanlığı üzerine ciddi yoğunlaşmalar yapmış, savaş pratiğinden de sağlam sonuçlar çıkarmıştır. Azime arkadaşın şahsında Önderlik, savaşa öncülük edecek komuta kişiliğini yaratmayı hedeflemiştir.

Önderlik sahasına gitmeden önce Azime, Zelê'de kaldı. Orada tasfiyeci ve iş birliği çizginin temsili olan Ferhat şahsında köhnemiş erkekliğin kadına yaklaşımı dışlayıcı ve düşürücüdür. Kadını savaşa dışında tutan ve mücadeleden uzaklaştıran bu yaklaşım, Önderliğin geliştirmek istediği kadın ordulaşmasına karşı örgütlenmiştir. Azime arkadaşın şahsiyeti üzerinde de bu yönde hesaplar yapılmıştı. Azime arkadaş Önderlik sahasında geçmiş pratiğe yoğunlaşan, kapsamlı öz eleştiriler geliştiren, Önderlik çizgisini özümsemeye çalışan biri olarak dikkat çekmiştir. Dağa gelmek üzere Önderlikle yaptığı sözleşmede, özgürlükte ısrarını şu şekilde değerlendirmiştir:

"1993 yılı sonunda Parti Önderlik sahasına geldim, bir yılı aşkındır da bu sahada bulunmaktayım. Ancak ben bu sahaya gelirken gerçekten de birçok yönden aşınmış bir kişilik olarak geldim. Burada özellikle Parti Önderliği'nin ve bütün yoldaşların, kendimi görme noktasında çok yoğun destekleri ve uğraşları oldu. İlk etapta içinde bulunduğum konum ve zorlandığım nokta, yaşadığım süreç ve gerçekleri kabul etmeme noktasıydı. Çok yoğun ve çeşitli eğitim süreçlerinden geçirdim. Bu kapsamda, özellikle 1994 yılında partileşme noktasında yaşanan çözümler ve bir kadın için nasıl yaşanılacak sorusuna gerçek anlamda cevap olabilecek görevler, kendimi çözme açısından

önemliydi. Kendi kapsamımda her ne kadar Parti Önderliği'ne bir bağlılık veya gerçekten bir istemim olsa bile bu çok sıradan ve kendi ölçülerimde olduğu için, bu istemlerin, kişiye çok daha fazla kaybettirdiğini de gördüm. Bu kapsamda özellikle kadının kendini kazanma noktası ve Önderliğin yapmış olduğu çözümlerle yoğunlaştırıcıydı. Bunları da çok çeşitli eğitimlerle bütünleştirdim diyebilirim. Vermem gereken çok şey var çünkü saflara katıldığımdan beri partiye gerçek anlamda verdiğim herhangi önemli bir şey olmadı. Özellikle bir yıldır bu sahada, o yoğun desteğin ve kendimi bulma noktasında verilen çabaların karşılığını vermem gerektiğinin farkındayım. Bu konuda ülkeye yönelik gerçekten bir şeyler yapacağıma inanıyorum."

Önderlik, Azime arkadaşına "Yeni bir başlangıç yapmak için oldukça donanmışsın. Kendini yeniden yarat, kendine karşı amansız ol" perspektifini sağlar. Yeni bir başlangıç yapmanın, kendini gerçekleştirme nin heyecanını yaşayan Azime arkadaş, YAJK kongresinin tarihî bir dönüm noktası olduğunu iliklerinde hisseder. Bu temelde YAJK'nın birliklerinin geliştirilmesinde kendini de sorumlu görür.

Azime arkadaşın Gulka taburundaki çalışmaları ve komutanlık ettiği Zendora eteklerindeki hareketli kadın bölüğü, kadın ordulaşmamız açısından tarihe mal olmuş önemli çalışmalardandır.

Azime arkadaş 95 yılının sonunda örgütlenendirilen kadın taburunda bölük komutanıydı. YAJK gücü olarak bahar hamlesine aktif katılmanın planlaması yapıldı. Önderliğin bu kadın taburuna aktardığı perspektif, "Metina dağı eteklerinde kadınlar savaşa öncülük edecek kabiliyette kendilerini geliştirmelidir" şeklindeydi. Kadının savaşa öz gücüyle, yaratıcı özgür aklıyla, kendi savaş birlikleriyle katılmasının tartışmaları, kadınlarda yüksek moral ve heyecan yarattı. Eğitim çalışmalarının önemli bir kısmını Azime arkadaş üstlendi.

Fanus ya da çıranın ışığında gece geç saatlere kadar okuduğu kitapları yoldaşlarıyla paylaşırdı. Herkesi kitap okumaya teşvik ederdi. Okuma yazmayı mücadele ortamında geliştirmiş, Türkçe kitapları Kürtçeye çevirecek yoldaşlarının eğitiminde aktif rol oynamıştı. Kış eğitimi sonrası 96 baharında taburun bir bölüğü Botan'a geçmiş; Azime arkadaşın bölüğü ise Kaşura sınır hattında, Zendora Dağı eteklerinde üslenmişti. Hep kadın gerillalara mesken olan Zendora eteklerinde, bu kez Azime arkadaş geleneği derinleştirerek sürdürüyordu.

Komutası olduğu bölükte, Zendora eteklerindeki kadınlarda çok ciddi bir çaba, özgürlük ruhu ve inancı vardı. Fırtına gibi esmişlerdi Kaşura'da. Savaşçı özellikleriyle öne çıkan kadın yoldaşlar, bizlere önemli bir tecrübe ve zenginlik bıraktı. Zendora denince hâlâ Azime arkadaşın akla gelmesi bu çabalarla ilgilidir. Azime arkadaş bir kadın komutan olarak her zaman özgürlük mücadelemizde onurlu yerini koruyacak. Artık Zendora, savaşçı kadınlara meskenlik etmiş bir dağ olarak sonsuza dek onurunu koruyacak. Umutla bakacak geleceğe, kadın savaşçıların dağı Zendora...

"Erkek gölgesi düşmeyecek"

Metina'nın bir bahar gününde, dışarıda rüzgârla karışık şiddetli bir yağmur yağıyordu. Gece yağmur daha da şiddetlenmişti. Bulduğumuz noktanın yakınlarında bir yere yıldırım düşmüştü. Islak hava çadırımızın içine giriyordu, yağmurun sesi manganin çadırını sallayıp durdu sabaha kadar. Dışarıda kıyamet koparken mangamızda koyu bir sohbet başlamıştı. Uzun yıllardır dağlarda mücadele yürüten arkadaşların ağırlıkta olduğu mangamızda, Zin arkadaşın hoş sohbeti hepimizi etrafında toplamıştı. Metina'da kaldığı yılları, anılarını anlatıyordu bize. Zin yoldaş, birlikte mücadeleye katıldıkları Şehit Sorxwîn

arkadaşla Metina'da yapılan tarihî 1. YAJK kongresine delege olarak katıldıkları zamanı ve Sorxwîn arkadaşı hem heyecanla hem de içi buruk hâlde anlatırken gözleri ışıltılı parlıyordu. Sorxwîn yoldaşla başlayan sohbetimiz YAJK kongresi, Gulka kadın taburu, Rûken Silopî ve Azime arkadaşın bölüklerine gelip gecenin ilerleyen saatlerine dek devam etmişti. Avrupa'da mücadeleyle tanışan Zin yoldaş, Önderlik sahasında eğitim görürken Önderlik ona Zin ismini almasını söylemiş. Botan'ın ünlü Mem û Zin efsanesinin kadın kahramanının ismi çok yakışmış ona. Sorxwîn yoldaşla birlikte Avrupa'dan parti saflarına katılmışlar. Aynı zamanda Önderlik sahasında birlikte eğitim görmüşler. Önderliğin kadın kongresi için yoğunlaştırdığı grubun içerisinde, Kürdistan dağlarına gelmişler. Sorxwîn arkadaş gibi güzel bir yoldaşla aynı mekân ve zamanlarda, birlikte geçen onca pratik, aralarında güçlü yoldaşlık bağları oluşturmuş. Onun anısına bağlılığın bir gereği olarak Behdînan, Zağros ve Botan'dan sonra Dersim'de gerillacılık yapmanın hayalini kuruyordu Zin yoldaş. "Yirmi bir yıldır bu hayalimin gerçekleşmesini bekledim" diyerek hedefindeki ısrarını vurguluyordu. Onun bu sözleri, Dersim'e bir gün mutlaka gideceğini hissettirmişti hepimizde. Sorxwîn arkadaş Dersim'e gitmek için yola çıkmıştı. Aksilikler çıkınca Amed'den geri dönmüş, 2005 yılında Besta'da bir çatışma sonucu şehit düşmüştü. Zin yoldaş, hepimizin çok sevdiği değerli Sorxwîn arkadaşın Metina'daki anılarını anlatırken sanki o dönemlere gidip gelmiştik.

Sorxwîn ve Zin yoldaşlar 94 ve 95 yılında Önderlik sahasında birlikte eğitim görmüştü. YAJK kongresinin hazırlık çalışmalarının Önderlik tarafından yoğunlaştırıldığı o günlerde, her ikisi de bu temelde çalışmaya katılmıştı. 95 yılının Mart ayının ilk günlerinde, on beş kişilik bir kadın gurubu tam donanımlı bir biçimde Dicle suyunu geçerek Zaxo üzerinden Metina'ya ulaştı. İçlerinde Azime ve Sorxwîn arkadaşlar da vardı.

Önderliğin, YAJK kongresine katılacak bu grubu dağa şu sözlerle gönderdiğini söylüyordu Zin arkadaş: "İlk kez böyle bir kadın grubunu bu tarzda, özgün olarak kadın kongresine gönderiyoruz. Kongrenizi yapacaksınız. Kongrenize erkekler katılmayacak. Erkek gölgesi düşmeyecek. Kongrede kendi karargâhınızı oluşturma kararı alacaksınız. YAJK karargâhınızın yeri Zap ve Metina arasında, erkeklerin karargâhından bir saat uzakta olacak ki bütün kararlarınızı bağımsız alabilirsiniz. Yine sabah akşam elinizden kürek düşmeyecek. Sürekli mevzi kazacaksınız. İşiniz bitince elinize iğne iplik alıp arkadaşlarınızın elbise ve çoraplarını dizeceksiniz."

Bir yandan da Önderliğin bunları hangi amaçla söylediği üzerine yorum yapmaya başladık. "Gece

gündüz mevzi kazacaksınız" demek, kadınlar olarak sürekli savaşın içerisinde aktif kalmak anlamındaydı. Savaşta başarıyı getirecek esas konu olan gelişim sorunlarıyla ilgilenmek gerektiğini söylüyordu Önderlik. Ya iğne iplik, dikiş meselesi ne demek oluyor? Aslında burada kadınların en küçük işten en büyük işe kadar, yaşamla ilgili tüm konularda erkekten destek bekleyerek değil, kendi irademiz ve gücümüzle yaşama katılmamızı, yaşamı yeniden ilmek ilmek örmemizi, çözüm üretmemizi kastediyordu. Yine kadınlar olarak birbirine emek verme, cins sevgisi, mütevazı olma, birbirine karşı ilgili olma, kadın dayanışması, birbirine destek olma gibi noktaların önemini de vurguluyordu. Bu dikiş meselesi, bizim yorumladığımız yönüyle çok hoşumuza gitmişti o gece.

Kadın bölüğünün güncesi...

Zendora eteklerindeki savaşçı kadınların, 95 yılındaki yoğun savaş pratiklerinin "bölük güncesi" olarak yazıldığını öğrendim son günlerde. O dönem güncesi yazanlardan olan Zin, böyle bir güncenin varlığından bahseden ilk arkadaşta. Üç kişilik yazıcı biriminin içinde Sorxwîn arkadaş da varmış. Günce, "Çelik Operasyonu"ndan sonra Önder Apo'ya hitaben yazılmış. Rûken Silopî arkadaşın bölüğünün güncesi olan bu defterin yazılma şekli de epey ilginç. Zin arkadaş, "Büyük itinayla yazdığımız deftere Metina'nın dört çeşit toprağı, dört çeşit taşı ve rengârenk kır çiçekleriyle şekil veriyorduk. Her bir sayfasını özenle, sevgiyle, hasretle yazdık. Kadın savaşçıları olarak tüm yaşamımızı ayrıntılarıyla anlattık. Savaşta şehit düşen arkadaşların resimlerinin yanına, onlarla ilgili yazılar yazdık." derken gözleri dolmuştu. Deftere konu olan arkadaşların birçoğu şehit... Defteri yazanlardan Sorxwîn arkadaş da şehit. Defteri Botan'dan gelip uzun bir yürüyüşte sırtında taşıyan kişi, Zelal Botan arkadaşta. 96 yılında defter, Şehit Zelal arkadaşta emanet edilmiş ve Önderliğe verilmesi söylenmişti. Defter uzun bir yolculuktan sonra, Botan'da efsaneler yaratmış ve komuta kişiliği ile tanınmış Zelal arkadaşın da emekleriyle Önderliğe sağlam bir biçimde ulaştırıldı.

Önderlik, kendisine büyük emekler sonucu ulaştırılan defteri eline aldığı gülümsemiş. Kutsal kitapları eline alır gibi almış, defteri öpüp başına koymuş... Defteri yazan arkadaşlarla telsizden konuşmuş. Önderlik dağda bu tür yazım çalışmalarının önemini belirtirken, bundan sonra da devam edilmesi gerektiğini söylemiş. Önderliğin bu kısa ama teşvik edici konuşmasından sonra bireysel güncelerin yanı sıra bölük günceleri yaygınlaşmaya başladı.

Evet, kadın özgürlük mücadelesinin her anının, kahraman şehitlerimizin ve özgür dağ yaşamının her anının romanlaştırılması dileğiyle...

Gerillanın güçlü imgesi:

Leşkerî ve Sarı Mekap

Remzi HAYDAR

Kıyafetler her ne kadar insanlık tarihiyle el ele ilerler şekilde ve ihtiyaçlar doğrultusunda ortaya çıksa da insana özgü olan bu aksesuarın yüzyıllardır en çok bahse konu nesnelere biri olduğunu söylemek mümkün. Hatta adına moda denilen devasa sektörle birlikte kıyafetler, insan beğenilerinin ve arzularının en güçlü yansımalarını taşımaktalar. İnsanlık ailesinin bir ferdi olan Kürtler açısından da kıyafet nesnesi yüz yılı aşkın süredir ülkesi Kurdistan'ın dört parçaya bölünmüşlüğü bağlamında hem kültürel hem de politik savunmasının güçlü ifadelerinden biri haline gelmiş durumda. Eğer ki Kurdistan gerillasından bahsedilecekse, bu tartışmanın en önemli sac ayaklarından biri muhakkak ki gerillanın kıyafeti olmalı. Bu yazıda Kurdistan gerillasının kıyafetinin yerelden küresele taşıdığı anlam bağlamında neyi imlediği üzerine bir deneme kaleme almaya çalışacağım.

Gerilla kıyafetleri, 1960'ların ulusal kurtuluş mücadelelerinin en önemli sembollerinden biriydi. Öyle ki, gerilla kıyafetleri, farklı coğrafyalardaki ulusal kurtuluş hareketleri arasında da birbirinden esinlenerek, birbirinden örnek alarak, birbirinden farklı coğrafyalarda mücadele eden gerilla hareketlerini etkileyen adeta bulaşıcı bir etki yarattı. Fidel Castro'nun şapkası, Ernesto Che Guevara'nın yıldızlı beresi, her ikisinin haki yeşili askeri uniformaları, Türkiye açısından Deniz Gezmiş'in parkası, bugün için bile tercih edilen kıyafet çeşitlerinden. Yani bir anlamda bu tercihler

devrimcilerin modası haline geldi. Ancak bu moda hali Kurdistan'da biraz daha farklı seyretti.

Kurdistan toplumu açısından kıyafetler ovalardan yaylalara, yüksek dağlara uzanan endemik coğrafyasının bir gereği olarak farklılık gösterdi. Örneğin Güneybatı Kurdistan daha düzlük iken buranın kıyafet tercihleri mevsimsel şartların yumuşaklığına uyumlu şekilde gelişti. Diğer yandan, Zagroslar gibi çetin mevsim koşullarının yaşandığı coğrafyalarda daha korunaklı kıyafetler yerleşti. Bu yerleşme, özellikle Kürt milliyetçiliğinin gelişimiyle birlikte ulusal bir karaktere büründü. Kaynaklarda geçtiği üzere, Botan hâkimi Mir Bedîrxan'ın sarayında Fransız ve İngiliz elçileri ulusal kıyafetlerle karşıladığı ve bu farklı, aynı zamanda gösterişli kıyafetlerden elçilerin etkilendiği, bu etkilenişin de Mir Bedîrxan'ın siyasi karakteriyle paralel ilerlediğini tarihi belgeleri esas alarak söylemek mümkün.

Kürt milliyetçiliğinin anti-kolonyal karakterinin gelişimiyle birlikte, 20. yüzyılda da kıyafetler Kürt halkının ulusal karakterinin taşıyıcısı olarak varlığını sürdürdü. Özellikle 1960 ve 1970'ler süresince, küresel çaptaki ulusal kurtuluş mücadelelerinden etkilenen Kürtlerin inkâr ve asimilasyona karşı ulusal kıyafetlerini bir anlamda direnişin bileşeni olarak ele almaları sonucu öne çıktı. Bununla birlikte, Kurdistan İşçi Partisi'nin (PKK) 1978'de kuruluşu ve devrimci halk savaşı başlatmasıyla birlikte Kürt ulusal kıyafetleri de gerillanın üzerinde farklı bir forma evrildi.

Gerilla kıyafeti tasarlanırken, Kurdistan'ın kalbi olarak bilinen Botan coğrafyasındaki giyim alışkanlıkları esas alındı. Gerek silahlı mücadelenin başlangıç yeri olması gerekse de giyim tarzının dağ şartlarına uyumluluğu sebebiyle Botan tarzı öne çıktı. 2012 yılında Özgür Politika'da Ekin Ada imzasıyla çıkan bir haberde gerilla terzihanesi ziyaret edildi ve buradaki çalışmalar ele alındı.^[i] Kıyafetlerin dikilmesi sürecinde çalışan gerillalar, zamanla gerillaların istek ve arzularına göre, sürekli üzerlerinde bulunan bu kıyafete özel isteklerinin dikim aşamasında yansıtıldığından bahsediler. Yani gerilla açısından kıyafetleri, günlük yaşamın ayrılmaz bir parçası ve Kurdistanlıların bulunduğu her yerde ulusal demokratik mücadelesinin sembolü olarak modaya dönüşmesiyle birlikte direnişin güçlü bir imgesi haline geldi.

PKK gerillasının, Kürdistan dağlarını mesken edinen Türk devletinin sömürgecilğine karşı direniş

geçmesiyle birlikte, dağ koşullarında rahat hareket imkânı sağlaması açısından ulusal kıyafet, yani "Şal û Şepik" in savaş koşulları göz önünde bulundurulmuş geliştirilen özgün bir yorumu olan "Leşkerî" öne çıktı. Aynı zamanda, dayanıklı yapısıyla bilinen işçi ayakkabısı "Sarı Mekap" da gerilla tarafından kullanılmaya başlandı. Her ikisi de zaman içinde, küresel anlamda ulusal kurtuluş mücadelesi gerillalarının haki yeşili uniformalarıyla birleşip, yerelden küresele^[ii] bir yorum olarak öne çıktı. Bu yorum Kurdistan Özgürlük Hareketi'nin küresel davasına bağlılığı, ama aynı zamanda Kurdistan'ın kültürel değer ve özelliklerini terk etmeyişi olarak da değerlendirilebilir. Diğer yandan, Sarı Mekap'ın tercih edilmesi de devrim işçiliğinin yansımalarıdır. Haki yeşili Leşkerî ve Sarı Mekaplarını kuşanan Kurdistan gerillaları giriştikleri zahmetli işin içerisinde kendi özgün karakterlerini yaratmayı ihmal etmediler.

Gerilla, dış görünüşü itibarıyla Kurdistanlıların bulunduğu her yerde bir tür idol olarak öne çıktı. Kurdistan'ın dört parçasında ulusal bayramlarda, kutlamalarda, hatta düğünlerde ve davetlerde gerillanın dış görünümünü örnek alan gençler bu kıyafetlerle boy gösterdiler. Haki yeşili Leşkerî ve Sarı Mekap özel günlerde en çok tercih edilen giysilerden biri haline geldi. Zindanlarda rehin tutulan gerillalar dört duvara hapsedilmiş olsalar dahi özgürlüğün sembolü olan giysilerinden vazgeçmediler. Hatta, IŞİD'e karşı küresel savaşın sembolü haline gelen Kobanê Savaşı esnasında Kurdistan gerillasının giysileri, içerisinde buldukları zorlu koşullara rağmen YPG savaşçıları tarafından da esas alındı. IŞİD'lilerin, şalvarlı savaşçıları gördüklerinde korkuya kapıldıkları anlatısı dilden dile tüm dünyaya yayıldı. Kobanê Savaşı'nın yarattığı etki ve kadın savaşçıların görünürlüğü sayesinde Kurdistan gerillasının kıyafetleri Micheal Kors ve H&M gibi dünyaca ünlü markalar tarafından kreasyon haline getirildi ve tartışılara sebep oldu. Avrupa'da Kurdistan Özgürlük Hareketi'nin ilişkiye geçtiği enternasyonalistler tarafından gerilla kıyafetleri eylemlere taşındı. Kısacası Kuzey gerillasının giyim tarzı karşısında kayıtsız kalınmadı.

Bahsedildiği üzere, gerilla kıyafetleri küresel bir etkililiğe ve muhtevaya ulaşsa da, bu kıyafetlerin yerelden gelen özgün bir yoruma sahip olduğunu vurgulamak gerekir. Botan coğrafyasının giyiminin esas alınması, Kürdistan Özgürlük Hareketi'nin sınırlarda düşünme pratiğinin bir tür yansımasıydı. Zira mücadeleye başladıklarında hazır bir küresel gerilla figürü vardı, ancak bu tercih edilmedi ve Kurdistan yerelliğinin etkisiyle dış görünüme anlam biçildi. Bir anlamda gerilla, hem ulus-aşırı mücadele değerlerine bağlı hem de yüzlerce yıllık bir formun sürdürülmesi anlamında yerelden küresele bir tasarımın mucidiydi.

Dipnot ve Kaynakça

[i] <https://www.ozgurpolitika.com/haberi-gerilla-kiyafetlerinin-buyusu-22823>

[ii] Walter Mignolo (2023), Yerel Tarihler Küresel Tasarımlar: Sömürgecilik, Madun Bilgiler ve Sınırdaki Düşünmek, Çev. Emre Can Ercan, İnsan Yayınları.

Arkadaşların gelişi...

Dilsoz BENEWA

"miriyên xwe
pêşî dişînin em
belkî roj bê
em jî veşînin gundê xwe..."
Erd Agron

"Halkı bırakabilir misin? Ciddi anlamda dost olanı, soyut bir halk kavramı olarak söylemiyorum..." diyordu Atakan Mahir. Gerillanın hayranlık uyandıran mütevazı yaşamı ve hakikat mücadelesini yansıtıyordu her kelimesi. Onun da dediği gibi bir çocuğa okuma yazma öğretmek, biraz torak, yağ ve halkıyla hakikat tartışmak yeterlidir bu toprakların dervişleri için. Elbette halk da böylesine bir inançla mücadele eden savaşçıları, aynı inançla bağırıyor.

Gerillanın köylerine geldiği hikayeleri anlatan insanların gözlerinin içinin güldüğünü görmüşümdür hep. Yıllar önce arkadaşımın dinlediğim bir hikayeyi anımsıyorum. Birlikte çocukluğumuza dair özlem duyduğumuz anılardan bahsediyorduk. Yemekler, oyunlar, dinlediğimiz kasetler üzerine konuşurken arkadaşım "Sanırım ben en çok arkadaşların gelişini özleyorum" demişti. Bahara doğru yaylada, yakın köylerle birlikte yemeklerin yapıldığı, şarkıların söylendiği buluşmalardan bahsediyordu. Arkadaşların gelişini ve onlara duyduğu hayranlığı anlatırken gözlerindeki heyecanı görüyordum. "En güzeli de arkadaşları dinlemektir" demişti. Yıllar sonrasında Koma Rohhilat'ın "Şervanên Gelê Me" (Halkımızın Savaşçıları) eserini dinlediğimde, sanki arkadaşımın hislerini tekrardan dinliyormuş gibi hissettim ve sizle de birkaç cümlesini paylaşmak istiyorum.

*Evîn xistin dilê me, mêrxasên rihê me
Tirsê rakir ji ser me, şervanên gelê me
Ronahî dan riya me, mêrxasên rihê me
Çek sîleh li bejna wan,
hûn bi xêr hatin mala me!*

Baharın gelişi yeniden canlanışı, dirilişi beraberinde getiriyor. Şüphesiz gerilla da bu topraklara yeniden can vermiştir. Zulüm görmüş, yok sayılmış bir halk için bir umut ve inanç kaynağı olmuştur. Küçük bir çocuğun kalbinde doğan güven de yaşlı bir insanın kalbinde yıllar sonra ortaya çıkan inanç da yeni bir yaşamın göstergesi. Koma Amed'in Agir û Mirov albümündeki "Jiyaneke Nû" (Yeni Bir Yaşam) adlı eseri de gerillanın halk için ne anlama geldiğini çok güzel özetliyor.

*Gerîla hêza jiyane,
şênahiya ber baranê
Bereketa av û nanê me,
pêl ser pêl bidin bo gel
Diherike robar zeman,
şên dike rûyê zozanan
Gul wê pêl bi pêl vebin*

Yarım asırlık bir mücadele, sayısız kahramanın hikayesini anlatıyor bizlere. İsimler, simalar unutulabiliyor belki ama verdikleri mücadele hiçbir zaman unu-

★ Özellikle gerilla ile karşılaşmış insanlarla ettiğim sohbetleri düşündüğümde gerillaya karşı olan vefa ve sevgiyi daha çok hissediyorum. Ne zor şartlarda yaşadığını bildiği bir gerillanın, sadece bu zorluğa ne için göğüs gerdiğini düşünmek bile yetiyor bu duyguları hissetmek için.

tulmuyor. Elbette halk ekmeğini paylaştığı, sohbet ettiği bir gerillanın ne adını ne de yüzünü unutuyordur. Gidenin yükü kalan için ağırdır. Bir anne evinde misafir ettiği, evladından ayırmadığı gerillanın anısını şüphesiz kalbinde yaşatacaktır; ya da bir çocuk hayranlıkla dinlediği sohbeti hayatı boyunca anımsayacaktır. Rotında'nın Çar Stêrk albümünden "Mêrxwas Hebûn" eseri de bu destansı mücadelenin asla unutulmayacağına vurgu yapıyor.

*Mexas hebûn, ber bi rojê hinartî
Mexas hebûn ku niha
Di hêlîna dilê me de veşartî*

Özellikle gerilla ile karşılaşmış insanlarla ettiğim sohbetleri düşündüğümde gerillaya karşı olan vefa ve sevgiyi daha çok hissediyorum. Ne zor şartlarda yaşadığını bildiği bir gerillanın, sadece bu zorluğa ne için göğüs gerdiğini düşünmek bile yetiyor bu duyguları hissetmek için. İstese evinde ne varsa vereceği gerillanın kanaatkârlığı, konuşurkenki saygısı ve duruşunu hayranlıkla anlatan pek çok hikaye dinlemiştim. Ozan Emekçi'nin "Gerillalar Olmasaydı" adlı eserini her dinlediğimde bu sohbetleri hatırlıyorum. Emekçi de gerillanın Kürdistan'daki varlığının önemini kendine özgü diliyle anlatıyor.

*Asker polis önün ardin
Bilinmezdi nere yurdun
Anılmazdı adı Kürdün
Gerillalar olmasaydı*

Gerillanın söylediği şarkıları, okuduğu şiirleri dinlerken, her anında yaşanmışlığın getirdiği gerçekliği hissediyorum. Geçtiğimiz sene Kobanê'de şehit düşen Koçero Batman'ın Yan Mirin Yan Diyarbekir'i söylediği videoyu da yıllardır her izlediğimde içimi aynı his kaplıyor. Kürdistan'ın heybetli dağları arasında oturmuş gerillalar "min û te bi hev ra soz danî" derken yoldaşlığın ne olduğunu gösteriyorlar bize. Pek çok şarkı, pek çok şiir var o dağlarda söylenmiş, hala söylenen ve söylenecek olan. Ben de yazımı Şehit Şiyar Deniz'in "Kavgâ" şiirinden bir bölümle sonlandırmak istiyorum.

"Namluların aleviyle erittik demiri çeliğe
Yeni hedef, yeni yaşam, kızılbaşan şafağa doğru..."

★ Şüphesiz gerilla bu topraklara yeniden can vermiştir. Zulüm görmüş, yok sayılmış bir halk için bir umut ve inanç kaynağı olmuştur. Küçük bir çocuğun kalbinde doğan güven de yaşlı bir insanın kalbinde yıllar sonra ortaya çıkan inanç da yeni bir yaşamın göstergesi.

Fotoğrafta olmayan utangaç kardeş

Selaheddin BIYANİ

Bir ülkede doğan çocuklara verilen isim ile isim konulan dönemin politik ve kültürel iklimi arasında dolaylı bir bağ vardır. İsimlendirmek sömürgeci için yeniden düzenleme yoluyla iktidarını pekiştirme pratiğine dönüşürken sömürge birey için 'özün ve hakikatin' beyanatına dönüşür. Kurdistan'ın kuzeyinde 1938 ile başlayan 'uzun suskunluk' ve 'sömürgeciliğin yeni tahkim dönemi' olarak anılan tarih aralığında devletin okuluyla, karakoluyla ve sağlık ocağıyla sızabildiği yerlerde yeni doğan binlerce çocuğa çoğunlukla ya köyün en sevilen öğretmeninin ya da hemşiresinin ismi verildi. Anti-kolonyal bilincin yerine suskunluğun ve dipten dibe beyaza olan hayranlığın kültürel bir tutuma dönüştüğü o yıllarda Gever ile Şemzînan arasında bulunan Spîrêz Dağının eteklerindeki o ıssız köyde doğan Rûken'e köyün öğretmeninin eşinin ismi verilir: Aysel...

1990'ların başıdır; birkaç yıl önce tarihin imdat freni üç beş baldırı çıplak tarafından Gabar, Çirav ve Govend silsilesinde çekilmiştir, tarihe ve Kürt'ün makûs talihine müdahale edilmiştir. Dağlar ovaya, ovalar dağa ses vermektedir artık. Kürt'ün kalemi de hançeri de aynı savaş alanına uygun adımlarla 'Ey Raqîp' ve 'Çerxa Şoreşê' eşliğinde yürümektedir. Dağın ve ovanın vuslatını anlatan bu aşk hikâyesinde her fırsatında illegal bir söyleşme ve ölümüne bir sözleşmeye dönüşmektedir. Ovalardan dağlara yürüyen Aysel'ler Rûken'lere, Nazan'lar Nûda'lara tekrar dönüşmektedir. Cegerxwîn'in 70'lerde sorduğu "Kî me ez?" sorusu karşılık bulmuş; adanmışlığın, kahramanlığın ve onurun hikâyeleri koca bir topografyada yayıldıkça yayılmaktadır...

Takvimler 92'den 93'e geçerken Gever, binlerce sarı mekaplının ateşten dansına şahitlik etmektedir. Aysel şaşkındır. Köye mütemediyen gelen savaşçılar kimseye benzememektedir çünkü. Belirine kadar yükselen karı yara yara yüzlerce kilo-

■ Yıllar sonra 1993 yılında kimin çektiği hala belli olmayan bir fotoğraf ortaya çıkar. Fotoğraftan Bedirxan ve Starxan vardır ama Demhat eksiktir. Demhat'ın neden fotoğraf karesinde olmadığını annesine sorduğumuzda anne gülererek 'Demhat fotoğraf çekilmeyecek kadar utangaçtı' demişti...

metre yürüyen bu insanları yürüten kudretin peşine düşer Aysel. İlk soru sorduğu savaşçı Tıp Fakültesi'ni bırakıp gelmiştir. Aysel, ortaokulu bile ilçe merkezi köylerine uzak diye okumadığı için hayıflanırken doktor ona bilmenin, bilenmenin ve büyümenin okulla hiçbir ilgisinin olmadığını anlatmaya çalışır. Cevaplarını toplar Aysel ve bir bahar sabahı biriktirdiği bütün cevaplarını da yanına alarak dağlara yürür. Dayika Helîm "Aysoka min biharekê wenda bû" (Aysel'im bir baharda kayboldu...) der ve bir daha bu konuyu açmaz bile... 1994 yılında çocukluğundan tanıdığı yaralı bir yoldaşını sırtında taşıyan bir kurşun da Aysel'in sırtına gelir ve cevaplarıyla birlikte anısı dağlara gömülür. Yeğeni Bedirxan, köye gelen Çayan isimli savaşçıya büyük bir hayranlık duyar ve halasının geçtiği patikalardan yürüyüp 49'ların yan yana gömüldüğü Çiyareşk'te konumlanır. 2003 yılında soluklandığı bir sığınakta tavanın çökmesiyle 49'ların yanına gömülür, Sîpanê Efrînî'nin 'Ji Çiyayê Reşkê Lehiya xwînê tê / Kelha Dimdimê çi li ber te tê' şarkısını koynuna alarak...

Aysel'in küçük kardeşi Nuran, ablasının ve yeğeninin yarım kalmış hikâyesini tamamlamak için Spîrêz silsilesinden 'Hêlîna Şêran' denilen yere doğru yürümeye başlar ve varır varmaz ablasıyla yeğeninin isimlerinin bileşkesi olan Rûken Çayan kodunu alır. 2012'nin Mart'ında Dola Kokê'de dokuz yoldaşıyla çığ altında kalır; yoldaşları vasiyetine sadık kalır ve o dağlarda kalır kocaman gözleri... Aynı yıl Bedirxan'ın küçük kardeşi Demhat abisinin ismini devralır ve Çayan Can olarak yarım kalmış bir hasretin peşine düşer. 2016 yılında Sason Dağlarında devletin gri listesinde üstüne çentik atılan Kürtlerden

biri olarak resmi kayıtlara düşer. "Xeberek hatî ji Diyarê Sason / Dîsa birînen kevin li cerg û dilan de vebûn..." şarkısı yankılanır Xemê ananın Gever'in ücra bir vadisindeki evinden...

Yıllar sonra 1993 yılında kimin çektiği hala belli olmayan bir fotoğraf ortaya çıkar. Fotoğraftan Bedirxan ve Starxan vardır ama Demhat eksiktir. Demhat'ın neden fotoğraf karesinde olmadığını annesine sorduğumuzda anne gülererek 'Demhat fotoğraf çekilmeyecek kadar utangaçtı' demişti...

Yıllar sonra Bedirxan ve Demhat'ın kardeşi olan Starxan zindana düşer. Geride tek bir erkek evladı kalmıştır Dayika Xemê'nin. O da evlenir ve doğan ilk çocuğuna Demhat ismini koyar. 'Bakışları ve gülüşü Demhat'a çok benziyor ve amcası gibi kokuyor' dediğinde Xemê ananın bakışları donuyor! 'Çocuklarıma eksik verdiğim bütün sevgiyi bu çocuğa yükledim' diyerek sözünü şöyle bitiriyor: "Hinek xem ew qas giran û pîroz in divê bèn xemilandin..." (Bazı acılar o kadar ağır ve kutsaldır ki onları süsleyip güzelleştirmek zorundasın...)

Xemê ananın bakışlarında sabitlediği o hüznün, direngenlik, öfke ve kaybetmediği gülüşü bu büyük destansı direnişin içinden sadece mağduriyeti ve kaybı ayıklayıp gözümüze sokan 'mağduriyet tapıcılarının' anlayabileceği bir şey değildir. Yüzüne neredeyse direnişin bütün hallerini bir duygular atlası gibi yerleştirmiş olan Xemê ananın demlediği çayda bile "Çaya li gel hevala çaya herî xweşe" (En güzel çay, arkadaşlarla içilen çaydır) deyişi diri bir hafızanın ve unutmamanın direniş külliyyatını nasıl beslediğini tekrar tekrar bizlere anlatmaya devam ediyor...

Ankara'da, zayıf, uzunca boylu bir adam

M. Ender ÖNDEŞ

Böyle geriye doğru dönüp bakınca, insan milattan öncesinden söz ediyormuş gibi oluyor. Gerçi bu 'Milat' meselesi biraz karışık bir iş. İsa'nınki baki ama herkesin de kendi miladı var yani. Hatta kişisel hayatlarımızda bile vardır; biriyle tanışmak, yeni bir kente, ülkeye gitmek gibi...

Neyse işte, o zamanlar, öyle zamanlar.

Belleğim beni yanıltmıyorsa eğer, 1975 sonları filan olmalı. Sakarya Mühendislik'te bir yıl boyunca "zabah-ağşam" dayak yedikten sonra can havliyle kapağı attığım Ankara Siyasal'ın keyfini çıkarıyorum. Forumlar, devrimci abiler, yürüyüşler filan, en sevdiğim ortam!

Arkada Cumhuriyet Yurdu var, birkaç arkadaş onun merdivenlerinde oturuyoruz bir gün öyle. Zayıf, baya bıyıklı ve uzunca boylu bir adam önümüzden geçip içeriye girdi. Pek öğrenciyeye de benzemediği için merak ettim, sordum "Kim bu?" diye. "Ya bu işte şey" dedi biri, "Tuzluca'yır'da filan bunlar; Mahir Çayan'ın fikirlerini Kürdistan'a uygulamak istiyorlar." Hafif küçümseyici bir ses tonu vardı söylenenlerde ama insan benim gibi müzmin bir Çayan sevdalısı olunca, "fikirler", "uygulamak" gibi sözcükler kulağa pek hoş geliyor. Bir zaman takılı kaldı aklımda.

Geçti gitti o vakit öyle. Sonra, Körhat zamanları geldi. O zamanlar neredeyse bütün arkadaşlarım, adeta abone olmuşlar gibi Diyarbakır Eğitim Enstitüsü'nü yazıyorlar tercihlerinde. Ben de yazdım hatta; sonradan "oğlum sen kekemisin, öğretmen yapmazlar" dediler de vazgeçirdiler. Diyarbakır'dan vazgeçemedim ama.

Sonradan "Kasabalılar" diye bilinecek olan tayfanın hepsi orada. Demiryoluna yakın, sanırım Bağlar'ın uzantısı olan Körhat diye yoksulun yoksulu bir mahallede öğrenci evleri var. "Talebe" sözcüğünün sihirli bir anlamı var o zamanlar; doğrudan "devrimci" anlamına geliyor. Yanık Çarşı'dan mı ne, bir parka almıştım hiç unutmuyorum, eve geldim poşetin içinde yırtık pırtık bir şey, kazıklamış beni resmen adam. Ertesi gün, çarşının eskisi bir terzi arkadaş devreye girdi, gıcır gıcır bir parka geldi elime. Bir de bir not: Biz onun 'talebe' olduğunu bilmemişiz, özür dileriz!

Körhat, daha da ötesi... Bir arkadaşın babası gelmiş bir gün memleketten, herifi gün boyunca süründürmüş mahalle. Tipini sevmemişler adamın, n'olur n'olmaz diye 'talebelerin' evini göstermiyorlar bir türlü. Okula gelip de buldu oğlunu adam; öyle bir yer.

O küçücük evdeki hararetili tartışmalarımızı hatırlıyorum; bazıları sonradan şehit düşmüş arkadaşlarımla bağırışır çağırışır, sonra yine kucaklaşırdık. Bu arada surlara neredeyse bitişik bir yerde TÖB-DER binası var, orasını hiç sormayın, yıkılıyor! Bi sürü grup tartışıyor, ver ediyorlar

BBC dinleyip Diyarbakır ölüm orucunu ve yaşamını yitirenleri öğreniyoruz; ama hâlâ ırmaklar çok ayrı ayrı akıyor. Ve sürecin belli bir noktasında, bir Ağustos akşamı haberlerde Eruh ve Şemdinli'de olup bitenleri duyuyoruz. 12 Eylül'ün yoğun karanlığından sonra ilk kez bu düzeyde bir karşılık çıkıyor ortaya.

birbirlerine. Şehre o zamanlar ağırlıklı olarak DDKD çevresi hâkim gibi görünüyordu; iyi insanlar mutlaka, Türkes olayları yeni olmuş daha, herkes elinden geleni yapmış o günlerde ama bize biraz aristokrat görünüyordular DDKD'liler, belki de aile yapıları öyleydi. İrili ufaklı başka Kürt grupları da var şehirde. Henüz pek zayıf olan Apocuların ise ortamlarda "Bağlar'ın p*çleri" diye anılıp aşağılandığını hatırlıyorum. Biz pek öyle bakmıyorduk ama. Şirin diye az konuşan ilginç bir çocuk vardı, okuldan sanırım, ara sıra Körhat'taki eve gelip giderdi; arkadaşlar onun "Apocu" gruptan olduğunu söylemişlerdi. Ciddi birine benziyordu.

Tuhaf zamanlar. Bir şey hatırlıyorum mesela; ortamı anlatmak açısından iyi bir örnek: Eğitim Enstitüsü'nde boykot var, kar altında halay çekiliyor avluda. Ben o zaman da halay özürüyüm, kenardan izliyorum. Halay başı sesleniyor: "Ki Zava? Ki Zava?" Halay cevap veriyor: "Devrimci zava!" Sonra soru değişiyor: "Ki Bûke? Ki Bûke?" Halay yine cevap veriyor: "Faşist Buke!" 17-18 yaşındayım, çok gencim, çok acemiyim ve Allah benim belamı versin, erkeğim; pek hoşuma gidiyor bu şeyler. Yıllar sonra düşünüyorum da, bunu şimdi aklımdan geçireni kadın hareketi ibret olsun dile Keçiburcu'ndan sallandırır yani.

ranlığından sonra ilk kez bu düzeyde bir karşılık çıkıyor ortaya. Özal, "bir avuç eşkıya" gibilerden olayı küçültmeye çalışıyor ama haberlerin ayrıntılarında ve satır aralarında ciddi bir hazırlık belirtileri var. O anda koşuşturma olan siyasal hareketlerde belki olumlu ama biraz da başka türlü bir hava var. Yani biraz da önyargıların etkisiyle bunun "gelip geçici bir durum" olduğu fikri hâkim gibi. Bu arada yeni tutuklanan arkadaşlarımızdan biri uyarıyor bizi: "Oğlum adamlar bunun için yıllardır hazırlanıyor; iş büyük, siz bakmayın millete."

Birkaç yıl sonra başka cezaevlerinde olaya bizzat katılmış olanlarla karşılaşınca, bu işin 1982'den beri planlandığı ve hazırlık yapıldığını daha iyi ve daha birinci ağızdan öğreniyoruz. 1982'de ülkeye giren ilk grupların çektiği eziyeti, "iş yapmayın, sadece örgütleyin, zemin yaratın" gibi talimatlara uygun davranırken yaşadıkları sıkıntıları öğreniyorum. Konuştuğum bir arkadaş, sonradan hareketin kalesi olan bazı köylerden bahsederken, "İlk gittiğimizde yüzümüze tükürmüşlerdi" diyor ve soğuktan donanları anlatıyor hüznle. Hep Yaşar Kemal'in iki türlü "İnce Memed" portresi geliyor aklıma. Öyledir ya hani; Çukurova köylüsü İnce Memed zora düştüğünde "Döne'nin çıplak, cılız, fukara oğlu" derken, Abdi Ağa'nın konağını bastığında

psikolojik etmenler de politikaya kısmen dahil oldu. Zaman içinde, ya çok fazla -kendi varlığını Kürt varlığına armağan edecek kadar fazla!- Kürt hareketiyle iç içe geçme tutumu ya da soğukluk biçiminde durumlar ortaya çıktı. Her iki durumda da Kürtlerle olan ilişki, Türkiye devrimci hareketinin bölüklerine özel bir 'büyüme' getirmedi. Büyük bir kitlesel güç ile kurulan pozitif ya da negatif ilişki, amiyane tabirle konuşursak diğer tarafa bir şey 'yazmadı.' Bu bir sorun.

Kendimi Türkiye devrimci hareketinin 'eleştirmeni' noktasında görmüyorum ben. Haddime düşmez diye düşünüyorum. En kabaca söyleyebileceğim şey, Türkiye devrimci hareketinin, kendi bağımsız yolunu yaratma konusunda bir problem yaşadığıdır. İşin içine legal siyaset, partiler, memlekette altı ayda bir yapılan seçimler filan girdiğinde bu problemin daha da derinleştiğini düşünüyorum. Çok daha açık konuşayım; Ben, Türkiye devrimci hareketinin X bölümünün Kürt hareketi ile mesafeli, hatta abartıyorum, soğuk bir yerden bile gidebileceğini, bunun meşru olduğunu düşünüyorum. Olabilir, bir yol çizersiniz, yürürsünüz; söylenenlere kulağınızı kapatır kendinizi büyütürsünüz ve bunu yapabilirsiniz, günün sonunda -Kayahan'ın romantik lafını kullanayım- "yolu sevgiden geçenler bulu-

Yani demem o ki, gücün önemini, gücü göstermenin anlamını fark ediyor insan. Aynı arkadaşım uyardı ki o günlerde; "Kürdistan'ın sömürge olduğu gerçeğini bunlar keşfetmedi ki; o daha önceden söylenmişti zaten. Sorun ona karşı ne yapılacağı sorunuydu ve onu gösterdiler."

İnsanlar bazen nereden nereye geldiğini unuttuyor, o yüzden anlatıyorum bunu.

Neyse işte. Sonra yıllar ilerliyor. Biz yavaş yavaş elimizi ayağımızı çekiyoruz Diyarbakır'dan. Kafamızda "seksiyon örgütlenmesi" gibi şeyler de oturmuyor hiç. Soruyorum arkadaşlara, "Bizim orada görülecek bir işimiz yok" diyorlar. Bir de biz zaten ağırlıklı olarak Balkan kökenli bir ekibiz; yani o coğrafyada örneğin X hareketinde olduğu gibi iddia sahibi olacağımız Dersim benzeri bir kent filan da yok. Olsa da fark etmez. Çünkü artık, "ayrı örgütlenme" ama mümkünse "ortak mücadele" fikrine daha yakınız. Kafamızda gelecek açısından iki koldan gelen yürüyüşün "Ortak Komutanlık", "Koordinasyon Komitesi"nde bir araya gelmesi gibi çok doğru ve çok iyi fikirler var. Neden olmadı filan gibi şeyleri bu yazı itibarıyla şimdi tartışmak anlamsız; o bir iç muhasebenin konusu ama bunların o dönem için iyi fikirler olduğunu hâlâ düşünüyorum. Sonraları cezaevindeyken benzeri bir fikrin FKBC girişimiyle yapılmak istendiğini ama malum nedenlerle akim kaldığını kimi ziyaretçilerimizden öğreniyoruz.

Cezaevi günleri geliyor sonra. Herkes yan yana. Benim bulunduğum cezaevlerinde başlangıçta KÖH'ün çok fazla elemanı yok, sonra sonra sürgünlerle sevklerle iç içe geçmeler oluyor. BBC dinleyip Diyarbakır ölüm orucunu ve yaşamını yitirenleri öğreniyoruz; ama hâlâ ırnaklar çok ayrı ayrı akıyor. Ve sürecin belli bir noktasında, bir Ağustos akşamı haberlerde Eruh ve Şemdinli'de olup bitenleri duyuyoruz. 12 Eylül'ün yoğun ka-

söylem değişir: "Boyu desen iki metre vardır, kartal gibi kayaların üstünden uçar..." Yani demem o ki, gücün önemini, gücü göstermenin anlamını fark ediyor insan. Aynı arkadaşım uyardı ki o günlerde; "Kürdistan'ın sömürge olduğu gerçeğini bunlar keşfetmedi ki; o daha önceden söylenmişti zaten. Sorun ona karşı ne yapılacağı sorunuydu ve onu gösterdiler."

Gele gele işler bugünkü noktaya geldi işte. Beğenen vardır beğenmeyen vardır, elbette herkes KÖH'ün fikriyatını ve politikalarını benimsemek zorunda değil tabii ki ama küçük bir öğrenci grubundan bugüne gelmiş olması, mutlaka bir siyaset dersidir. Okuyucu fark etmiştir, bu yazı derin tahliller yapma amacını gütmüyor; bölük pörçük hatırlamalar ve kritik dönemeçlerle ilerliyor; daha derin çözümlenmeleri mutlaka öncelikle hareketin çeşitli düzeyleri yapıyorlardır ve yapıyorlar zaten. Ama Türkiye devrimci hareketinin (genel olarak solu kastetmiyorum) Kürt hareketi ile olan ilişkisi her zaman karmaşık ve bir ölçüde de kompleksli oldu. Yani bir tarafta kendini büyütürken devasa bir noktaya gelmiş bir güç var, diğer yanda buna denk düşmeyen bir tablo. Bu, zor bir denklem elbette. Anlamaya çalışıyorum. Kürt hareketi, kişisel yüzlerce gözlemime dayanarak söylüyorum, kendi dışındaki güçleri genel olarak fiziksel çaplarına göre değerlendirmede. Muhtemelen kendi küçük ve cılız olduğu günleri de unuttuğu için, bir umutla irili ufaklı gruplarla temas kurdu, mümkün olduğunca dengeli davranmaya çalıştı. Ancak dengesizlik yine de dengesizlik olarak kaldı ve

şurlar." Yani o ilişkinin başka bir biçimi yeniden kurulur o zaman. Bu 'yol' konusunda -itiraf edeyim- ben de kesinleşmiş görüşlere sahip değilim; bunu kabul ediyorum ama bugünkü halin de bir yere varmadığını düşünüyorum.

FKBC sürecini her hatırladığımda belli siyasi karakterlere karşı içimin nefretle dolmasını bu yüzden engelleyemiyorum. Bu yüzden kendi siyasi çevrem de günahlarına da -kendi günahlarımı da katarak- tahammül gösteremiyorum. Venceremos marşında "Geçmişe ağlamak fayda vermez" diyor, biliyorum, bilmem mi hiç. Ama bu toprakların geleceğini sakatlayan şeyleri unutmak da ağırıma gidiyor.

Bir de 1991 yılı... Nasıl bir paradokstur ki, benim de içinde olduğum binlerce insan, bugün başımıza bela olan TMY'nin (Terörle Mücadele Yasası) bir geçici maddesinin AYM tarafından iptaliyle dışarıya çıktı. AYM filan danışıklı döğüştü; Özal o maddelerin iptal edileceğini bal gibi biliyordu. Bir pazarlık yapıldı; 125'ten yargılananlar, yani Kürtler kalsın, diğerleri çıksın denildi. Tam Türkçe'siyle söyleyelim, "eşitlik ilkesi Kürtleri kapsamasın" denildi. Daha da Türkçe olsun; hali hazırda başımıza bela olanlar kalsın, daha az bela olabilecekler çıksın.

O kapılardan çaktık biz. Kapıda sarıldı bana Sabri, "Sıkma canını" dedi, "zindandan bir kişi bile çıksa iyidir."

Ağır yükür. Türkiye devrimci hareketini bilmem; ben o yükün altından kalkamadım daha. Umarım bir gün Kayahan haklı çıkar; içim rahatlar biraz.

“ifer anı bir buluşmadır bu koşunun ve durmak tanıdık yegâne korku
Şükrediyorum sana, hala yürümemiş yola ve ayaklarıma
Benimki cevabı Umman’da saklı bir akarsu sorusu
Yeter, bana tek bu akışın sevinci kalsın”

Ali Haydar Kaytan

